

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
PODNIKOVĚHOSPODÁŘSKÁ FAKULTA
SO SÍDLOM V KOŠICIACH**

Evidenčné číslo: 107003/I/2019/36078259783482628

**EKONOMICKÁ TRESTNÁ ČINNOSŤ
Z POHLADU SPOLOČNOSTI S RUČENÍM
OBMEDZENÝM**

Diplomová práca

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
PODNIKOVOHOSPODÁRSKA FAKULTA
SO SÍDLOM V KOŠICIACH**

**EKONOMICKÁ TRESTNÁ ČINNOSŤ
Z POHLADU SPOLOČNOSTI S RUČENÍM
OBMEDZENÝM**

Diplomová práca

Študijný program:	Finančné riadenie podniku
Študijný odbor:	3.3.16 Ekonomika a manažment podniku
Školiace pracovisko:	Katedra finančného riadenia podniku
Vedúci záverečnej práce:	doc. Ing. Michal Tkáč, PhD.

Košice 2019

Bc. Martina Chrobáková

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

(podpis študenta)

Podakovanie

Na tomto mieste by som chcela vyjadriť podakovanie vedúcemu diplomovej práce doc. Ing. Michalovi Tkáčovi, PhD. za odborné poradenstvo, informácie a pripomienky pri práci ako aj za pomoc a čas, ktorý mi pri vypracovaní venoval.

ABSTRAKT

CHROBÁKOVÁ, Martina: Ekonomická trestná činnosť z pohľadu spoločnosti s ručením obmedzeným – Ekonomická univerzita v Bratislave. Podnikovohospodárska fakulta so sídlom v Košiciach; Katedra finančného riadenia podniku. – Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Michal Tkáč, PhD. – Košice: PHF EU, 2019, počet strán 59.

Cieľom záverečnej práce je: identifikácia ekonomickej trestnej činnosti v rámci Európskej únie, opis jednotlivých typov trestnej činnosti, ale aj výber invariantov, na základe ktorých je možné ekonometrickým spôsobom odhadnúť rozsah a dopad páchania trestnej činnosti vo vybraných krajinách EÚ. Práca je rozdelená do 5 kapitol. Obsahuje 17 obrázkov, 7 tabuliek a 0 príloh. Prvá kapitola je venovaná: ekonomickej trestnej činnosti, daňovým podvodom, typológii podvodov s DPH a ich charakteristikám. V ďalšej časti sa charakterizuje: hlavný cieľ a čiastkové ciele diplomovej práce. Tretia kapitola je venovaná opisu Spearmanovho (poradového) koeficientu korelácie a korelačnému diagramu. Štvrtá kapitola je venovaná výsledkom diplomovej práce. Záverečná kapitola sa zaoberá celkovým zhodnotením prínosov.

Výsledkom riešenia danej problematiky je, že na základe separátnych analýz pre jednotlivé krajiny je možné determinovať faktory, ktoré významným spôsobom v tej ktorej krajine ovplyvňujú medzeru DPH a teda pre predmetné krajiny znamenajú väčšie riziko stretu s nelegálnou ekonomickou trestnou činnosťou.

Kľúčové slová:

Ekonomická trestná činnosť, daň z pridanej hodnoty DPH, medzera DPH, podnikateľské subjekty krajín EÚ.

ABSTRACT

CHROBÁKOVÁ, Martina: Economic criminality with the perspective of a Limited Liability Company – Economic University in Bratislava. Faculty of Business Economics in Košice, Department of Corporate Financial Management. – Thesis supervisor: doc. Ing. Michal Tkáč, PhD. – Košice, PHF EU, 2019, number of pages 59.

The aim of the final work consists in identification of the economic crime within the European Union, in description of the certain type of the criminal activities, but also in choosing the invariants based on which is possible to estimate econometrically the range and the impact of the criminal activities in selected European Union countries. The thesis is divided into 5 chapters. The work also contains 17 pictures, 7 tables and has 0 attachments. The first chapter is devoted to economic crime activities, tax frauds, typology of VAT fraud and their characteristics. In the other part of the work there are characterised the main and also the partial goals of the work. Third chapter is devoted to Spearman correlation coefficient and to the correlation diagram. The fourth chapter is devoted to the results of the whole work. The last chapter deals with the overall benefit assessment.

The result of the examining issues is, that on base of the separate analyzes for certain countries is possible to demonstrate the factors which have the main impact on the gap in VAT in a examined country and thus mean the greater risk of the illegal economic crime.

Key words:

Economics criminality, Value Added Tax (VAT), VAT gap, Business entities of EU countries

OBSAH

Úvod	11
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	12
1.1 <i>Ekonomická trestná činnosť.....</i>	<i>12</i>
1.1.1 Kategórie ekonomickej trestnej činnosti	13
1.2 <i>Daňové podvody</i>	<i>27</i>
1.2.1 Typológia podvodov s DPH.....	27
1.2.2 Charakteristika jednotlivých trestných činov	29
2 Cieľ práce	38
3 Metodika práce a metódy skúmania	39
3.1.1 Spearmanov (poradový) koeficient korelácie	39
3.1.2 Korelačný diagram	40
4 Výsledky práce	41
5 Diskusia.....	54
Záver	56
Zoznam použitej literatúry	58

Zoznam ilustrácií a zoznam tabuliek

Obr. 1 Základná štruktúra MTIC podvodu	30
Obr. 2 MTIC podvody – verzia DPH karusel	31
Obr. 3 Krížová fakturácia – rozšírenejšia verzia MTIC	33
Obr. 4 Dvojitý karusel	34
Obr. 5 Mechanizmus MTIC – barterové obchody	355
Obr. 6 Korelácie	40
Obr. 7 Medzera DPH podľa rokov	41
Obr. 8 Medzera DPH podľa miery nezamestnanosti v krajinách	43
Obr. 9 Medzera DPH podľa populácie	44
Obr. 10 Medzera DPH per capita podľa krajín	44
Obr. 11 Medzera DPH podľa priemyslu	45
Obr. 12 DPH podľa participácie občanov v krajinách	477
Obr. 13 DPH podľa politickej stability a absencie násilia/terorizmu v krajinách	488
Obr. 14 DPH podľa efektivity vládnutia v krajinách	499
Obr. 15 Medzera DPH podľa kvality regulácie v krajinách	50
Obr. 16 Medzera DPH podľa dodržiavania zákona v krajinách	511
Obr. 17 Medzera DPH podľa kontroly korupcie v krajinách	522
Tab. 1 Hodnoty medzery DPH	466
Tab. 2 Hodnoty participácie občanov	47
Tab. 3 Hodnoty politickej stability a absencie násilia	488
Tab. 4 Hodnoty efektivity vládnutia	499
Tab. 5 Hodnoty kvality regulácie	50
Tab. 6 Hodnoty dodržiavania zákona	511
Tab. 7 Hodnoty kontroly korupcie	522

Zoznam skratiek a značiek

AML Legalizácia príjmov z trestnej činnosti

atď. a tak ďalej

a pod. a podobne

DPH daň z pridanej hodnoty

EÚ Európska únia

HDP hrubý domáci produkt

MTEC podvody chýbajúceho obchodníka pri extrakomunitárnom obchode

MTIC podvody chýbajúceho obchodníka pri intrakomunitárnom obchode

N. R. Národná rada

Obr. obrázok

t. j. to jest

tzv. takzvane

Tab. Tabuľka

VAT Value Added Tax

VTTL VAT Total Tax Liability

V4 Vyšehradská štvorka

Úvod

Od nepamäti sa podnikanie v najvšeobecnejšom slova zmysle riadi určitými pravidlami resp. zákonmi. Spomínané nariadenia či zákony spravidla určuje nejaká vyššia autorita, ktorá pomocou nich okrem toho, že môže presadzovať vlastné záujmy, nevyhnutne musí zabezpečiť aspoň najjednoduchšiu spravodlivosť a to tak v obchodnom styku vo vzťahu medzi autoritou a podnikateľským subjektom ako aj medzi samotnými podnikateľskými subjektami. V súčasnej globalizujúcej sa ekonomike sú predmetné zákony a nariadenia determinované jednotlivými vládami krajín a štátov. Jednou zo základných funkcií štátu je dohľad nad dodržiavaním spomínaných ustanovení, ich neustála aktualizácia a efektívne vymáhanie ich dodržiavania.

Snaha porušovať spomínané nariadenia je asi taká stará ako samotné nariadenia. Od nepamäti sa totiž niektorí podnikatelia na všetkých úrovniach snažili vyhnúť sa plneniu svojich povinností a to napriek tomu, že sa vystavovali riziku nezriedka veľmi tvrdých sankcií, v prípade ak spomínané nedodržanie jednotlivých nariadení bolo odhalené.

Ekonomická trestná činnosť, t. j. nedodržanie zákonov usmerňujúcich spôsob vykonávania ekonomických činností je bežným javom, s ktorým sa stretávame aj v súčasnosti. Existuje množstvo viac či menej sofistikovaných postupov, ktorých cieľom je vyhnúť sa povinnostiam, ktoré podnikateľskému subjektu ukladá zákon za účelom nelegálneho obohacovania sa.

Táto diplomová práca je preto orientovaná na opis niektorých známych postupov vedúcich k ekonomickej trestnej činnosti. Existuje celý rad faktorov, ktoré pozitívnym alebo negatívnym spôsobom globálne alebo partikulárne ovplyvňujú vývoj ekonomickej trestnej činnosti v jednotlivých regiónoch. Odhaľovanie vplyvu spomínaných faktorov dáva jednotlivým vládam možnosť vykonávať opatrenia, ktoré by mohli pozitívne ovplyvniť ich snahu o redukciu ekonomickej kriminality.

Z pohľadu podnikov, ktoré v predmetných regiónoch podnikajú je zase veľmi dôležité týmto faktorom porozumieť. Keďže spravidla podniky nemajú priamu možnosť tvorbu zákonov v danej krajine ovplyvňovať, je o to dôležitejšie, aby ich výkladu detailne porozumeli. Následky stretu podniku s takouto kriminálnou činnosťou totiž môžu byť pre inkriminovaný podnik až likvidačné.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Ekonomická trestná činnosť je často definovaná ako zločin proti majetku zahŕňajúc protiprávny presun majetku od jedného subjektu tak aby mohlo dôjsť k osobnému využitiu majetku a výhod z neho plynúcich u druhého subjektu. Ekonomická trestná činnosť je zločin, ktorý je založený na snahe dosahovať zisk ako aj získať prístup a kontrolu nad majetkom, ktorý patrí niekomu inému. Problémy, ktoré súvisia s riešením ekonomickej trestnej činnosti začínajú už v okamihu, keď sa snažíme nájsť plošnú definíciu týchto pojmov. Aj keď je ekonomická trestná činnosť jednou z naliehavších otázok súčasnosti, jej definícia a samotná definícia toho, čo predstavuje zostáva nevyriešeným problémom. Môžeme hovoriť o ekonomickej trestnej činnosti, kriminalite bielych golierov (tzv. white collar crime), hospodárskej kriminalite a ďalších. Rôznorodosť týchto pojmov odzrkadľuje realitu a rôznorodosť konaní, ktoré možno pod tieto skupiny konaní subsumovať (Gottschalk, 2014). Pickett a Pickett (2002) definujú ekonomickú trestnú činnosť ako použitie podvodných aktivít pre dosiahnutie ilegálneho príjmu, pričom dochádza k porušeniu dôvery a k zatajeniu skutočnej podstaty aktivít.

1.1 Ekonomická trestná činnosť

Europol definuje ekonomickú trestnú činnosť ako ilegálnu činnosť vykonávanú individuálne alebo skupinovo v snahe získať finančnú alebo profesnú výhodu. Hoci ide o pomerne širokú definíciu, Interpol sa hlavne špecializuje na podvody týkajúce sa DPH, pašovanie vysoko zdaňovaných tovarov a praniu špinavých peňazí. Vedecká literatúra sa v súčasnosti nevie zjednotiť na presnej definícii toho, čo predstavuje ekonomická trestná činnosť. Tento termín totiž reprezentuje rôzne koncepty v závislosti na jurisdikcii a kontexte. Henning (2009) hovorí, že ekonomická trestná činnosť vo všeobecnosti popisuje množstvo majetkových trestným činov zahŕňajúcich protiprávny prevod majetku od jedného subjektu tak aby mohlo dôjsť k osobnému využitiu majetku a výhod z neho plynúcich u druhého subjektu často zahŕňajúc podvody, úplatky, korupciu, pranie špinavých peňazí, spreneveru, obchodovanie s vnútornými informáciami, daňové úniky, kybernetické úniky a pod. Hoci sa samotné definície ekonomickej trestnej činnosti rozchádzajú väčšina autorov sa zhoduje na tom, že hlavným motívom týchto zločinov je dosiahnutie ekonomického zisku (Gottschalk, 2014).

Podľa Picketta a Picketta (2002) ekonomická trestná činnosť obsahuje niekoľko jasných charakteristík:

- Činnosť je nepoctivá. Osoby podieľajúce sa na ekonomickej trestnej činnosti zvyknú podvádzať, klamať, zatajovať a manipulovať pravdou.
- Činnosť je zámerná. Podvody nevznikajú z jednoduchých chýb alebo z nedbalosti, ale sú spôsobené zámerne vykonanými aktivitami slúžiacimi k protiprávnemu získaniu výhod. Z toho je jasné, že celý postup aktivít je stanovený vopred samotným páchatelom.
- Činnosť narúša dôveru. Obchodné vzťahy sú založené hlavne na dôvere. Individuálne vzťahy a záväzky usmerňujú zodpovednosti všetkých zainteresovaných strán. Vzájomná dôvera je lepidlo, ktoré spája tieto vzťahy a táto dôvera je narušená ak sa niekto snaží podviesť inú osobu alebo podnik.
- Činnosť spôsobuje straty. Ekonomická trestná činnosť je založená na dosiahnutí ilegálneho príjmu alebo výhody pričom platí, že pri každej takejto činnosti musí existovať obeť. Taktiež je možné definovať veľkosť straty alebo veľkosť nevýhody. Tieto straty môžu byť odpísané, je možné sa proti nim poistiť alebo ich jednoducho akceptovať. Ekonomická trestná činnosť taktiež spôsobuje úbytok národných zdrojov.
- Činnosť môže byť skrytá. Jednou zo základných charakteristík ekonomickej trestnej činnosti je, že môže ostať skrytá donekonečna. Realita a vzhľad sa nemusia zhodovať. Každá obchodná transakcia, zmluva, platba alebo dohoda môže byť pozmenená tak aby mala vzhľad regulárnosti. Tabuľky, výpisy a účty nemusia stále odzrkadľovať ich skutočnú hodnotu a preto niektoré podvody môžu byť neodhalené aj po celé roky.
- Činnosť môžu vykonávať ľudia navonok rešpektovaní. Zločiny týkajúce sa ekonomickej trestnej činnosti často vykonávajú ľudia, ktorí sa zdajú byť rešpektovaní a vážení členovia spoločnosti a v niektorých prípadoch sú dokonca zamestnaní samotnou obeťou.

1.1.1 Kategórie ekonomickej trestnej činnosti

Existuje množstvo ilegálnych aktivít, ktoré vznikajú v komerčnom a verejnom sektore. Pokiaľ existujú slabé miesta, ktoré môžu byť využité pre dosahovanie zisku, osoby, podniky a iné organizácie sa budú snažiť využiť ich. Z toho dôvodu existuje množstvo

kriminálnych aktivít, ktoré môžu byť klasifikované ako ekonomická trestná činnosť. Pre potreby tejto práce použijeme dve základné členenia. Prvé členenie definoval Peter Gottschalk (2014) vo svojej knihe „*Investigation and prevention of financial crime: Knowledge management, intelligence strategy and executive leadership*“, ktorá sa zaoberá identifikáciou a prevenciou ekonomickej trestnej činnosti. Toto členenie vychádza z prieskumu vedeckej literatúry zaoberajúcej sa ekonomickou trestnou činnosťou. Druhé členenie je založené na báze tzv. stromu podvodov, z angl. fraud tree, ktoré vypracovala medzinárodná asociácia certifikovaných vyšetrovateľov podvodov ACFE. Konkrétne ide o zoznam tzv. pracovných podvodov. Pracovné podvody sú tie, v ktorých sa zamestnanec, manažér, úradník alebo vlastník organizácie dopustí podvodu na úkor tejto organizácie. Dôvodom pre použitie týchto dvoch členení je, že každé sa na ekonomickú trestnú činnosť pozerá s inej perspektívy.

Ako uvádza Gottschalk (2014) z hľadiska vedeckej literatúry zaoberajúcou sa ekonomickou trestnou činnosťou je možné tento druh ilegálnych aktivít rozdeliť do štyroch hlavných kategórií. Tieto kategórie môžeme označiť ako podvod, krádež, manipulácia a korupcia. Každá z týchto kategórií obsahuje niekoľko subkategórií.

Finančné podvody

Podľa Trestného zákona (Zákon, N. R. 2005) sa dopúšťa podvodu ten, kto na škodu cudzieho majetku seba alebo iného obohatí tým, že uvedie niekoho do omylu alebo využije niečí omyl. Podvod je protiprávne a zámerné vovedenie do omylu, ktoré buď spôsobí skutočnú škodu alebo môže potencionálne spôsobiť škodu druhému (Henning 2009).

Základné finančné podvody sú popísané nižšie v tejto kapitole (Gottschalk, 2014).

Listové podvody

Obete sú poväčšine oslovené listom, faxom alebo e-mailom bez predchádzajúceho kontaktu. Adresy obetí sú získané z telefónnych a e-mailových zoznamov, časopisov a novín. Typický listový podvod sa snaží o presunutie peňazí z Nigérie alebo inej subsahárskej africkej krajiny, ktoré tvoria zábezpeku plynúcu z nejakej zmluvy dodávky oleja alebo ú dedičstvom nejakého kráľa či vládcu (Fokuoh Ampratwum, 2009).

Toto je externý typ podvodu kde páchatel' sa snaží si zabezpečiť preddavok za dohodu, ktorá nie je nikdy naplnená lebo prácu, ktorá nie je nikdy uskutočnená. Obete tohto podvodu sú často naivné a chamtivé a dokonca sú pripravené čeliť vážnym kriminálnym žalobám akými sú rabovanie verejných peňazí od chudobného afrického štátu. Tento typ

podvodu je známy už storočia pod názvom tzv. podvod španielskeho väzňa (Fokuoh Ampratwum, 2009): v rámci toho podvodu bohatý kupec je kontaktovaný cudzincom, ktorý hľadá pomoc pri prepašovaní fiktívnych členov rodiny zo španielskeho väzenia. Výmenou za financovanie záchrany je kupcovi sľúbená odmena, ktorá samozrejme nikdy nie je materializovaná. Tento typ podvodu sa rozšíril rastúcim tempom hlavne s príchodom internetu. Chang (2008) zistil, že tento typ podvodu je až epidemicky rozšírený, dokáže spôsobiť škodu v stovkách miliónoch dolárov za rok. Rozsah internetu v posledných dekádach tak urobil z tohto nástroja atraktívny prostriedok pre rozšírenie tohto podvodu do celého sveta. Páchatelia týchto podvodov využívajú špecifické metódy v snahe využiť pokrivenú racionalitu a automatické správanie obetí. Metódy zahŕňajú prezentovanie sa ako autorita a expert, odvolávanie sa na uznávaných ľudí a organizácie poskytovanie čiastočných dôkazov o legitimitě, vytváranie časového tlaku a vytváranie pocitu exkluzivity a privilegovanosti (Gottschalk, 2014).

Bankové podvody

Bankové podvody predstavujú kriminálnu aktivitu v rámci, ktorej je zámerne vykonaná aktivita, ktorá podvedie finančnú inštitúciu. Napr. v Číne bankové podvody narastajú na komplexite a kvantite keďže kriminálnici neustále zlepšujú svoje podvodné techniky a metódy. Keďže prísny čínsky trestný zákon umožňuje v prípade bankových podvodov doživotie ako aj trest smrti, sú tieto tresty často využívané pri vážnych bankových podvodoch a korupcii. Cheng a Ma (2009) zistili, že prísnosť práva neviedla k efektívnejšiemu boju proti kriminálnikom. Nejasné právo a nekonzistentné praktiky jeho dodržiavania spôsobili, že páchatelia v jednoduchosti dúfajú, že oni nebudú práve tí, ktorých chytia (Gottschalk, 2014).

Finančné podvody v bankovom sektore ako kriminálne aktivity sú často prepojené s finančnými nástrojmi. Investori sú zámerne vovedení do omylu aby investovali peniaze do finančných nástrojov, ktoré by mali vykazovať vysokú výnosnosť a veľký zisk. Investori prídu o svoje peniaze, pretože buď sa žiadna investícia neuskutočnila alebo finančný nástroj neexistuje či investícia nemôže vyprodukovať sľúbený zisk alebo v poslednom prípade veľmi vysoké riziko investície je skryté pred samotným investorom. Peniaze sú zvyčajne rozdelené medzi osobu, ktorá prehovorila investora aby vstúpil do daného obchodu a medzi množstvo rozličných sprostredkovateľov, ktorí všetci zohrávajú rozličné úlohy v danom podvode (Økokrim, 2008).

Šekové podvody

V prípade ak sú šeky podniku ukradnuté, zmenené alebo sfalšované môžu slúžiť k tomu aby neautorizovaná osoba mala prístup k fondom a účtom a následne zrušila účet alebo jednoducho zmizla (Pickett a Pickett, 2002).

Klikacie podvody

Tieto podvody vznikajú keď osoba alebo počítačový program podvodne kliká na online reklamu bez toho aby sa naučil viac o produkte, ktorého sa reklama týka alebo bez toho aby vykonal kúpu. V prípade kliknutia na reklamu znázornenú vyhľadávačom, tvorca reklamy typický platí poplatok za každé kliknutie, ktorého cieľom je nasmerovať potencionálnych kupcov k jeho produktom. Klikacie podvody sa stali vážnymi problémami v prípade google iných webových stránok, ktorých online reklama je založená na mechanizme platby za každé kliknutie. Niektoré podniky najímajú tretie strany (typicky z nízkoprájmových krajín) aby podvodne klikali na reklamy konkurencie v snahe oslabiť ju zvýšením marketingových nákladov. Tento druh podvodu je možné vykonať aj za použitia softvéru, ktorý bude vykonávať jednotlivé kliknutia (Gottschalk, 2014).

Spotrebiteľské podvody

Medzi spotrebiteľské podvody patria pokusy donútiť spotrebiteľov platiť za tovary, ktoré nedostali alebo za tovary, ktoré majú nižšie štandardy ako bolo špecifikované alebo dosahujú vysoké ceny či poplatky. Narastajúce využívanie internetových stránok ako alternatívy k nevyžiadaným telefonickým hovorom alebo k nevyžiadaným návštevám potencionálnych zákazníkov zvyšujú početnosť výskytu týchto podvodov (Gottschalk, 2014).

Spotrebiteľské podvody ako termín sú často používané aj v opačnom zmysle slova v rámci ktorého sa zákazník stáva páchatel'om. Typickým príkladom takého podvodu je poisťovací podvod, ktorý je definovaný ako zámerné vovedenie do omylu vykonané proti poisťovacej spoločnosti v snahe získať finančný výnos. Bežné podvody zahŕňajú skreslenie faktov na poisťnej žiadosti podanie nárokov na zranenie alebo na škody, ktoré nikdy nevznikli, naaranžovanie nehôd a nepravdivé navýšenie skutočných nárokov (Lesch a Byars, 2008).

Poisťné podvody predstavujú globálny ekonomický problém, ktorý ohrozuje finančnú silu poisťencov a ohrozuje prežitie poisťovní (Olalekan Yusuf a Rasheed Babalola, 2009).

Podvod s kreditnými kartami

Pri tomto type podvodov ide o použitie ukradnutých informácií o kreditných kartách v snahe zabezpečiť si výrobky a služby v mene držiteľa karty. Niekedy úplne nové karty sú sfalšované pri využívaní známe údaje. Karty môžu byť ukradnuté a údaje o kartách na druhej strane môžu byť získané zo súborov, ktoré nie sú vhodne zabezpečené. Informácie o kreditných kartách môžu byť taktiež kúpené od ľudí, ktorí majú prístup k týmto informáciám (Pickett a Pickett, 2002).

Podvody s kreditnými kartami môžu byť su kategóriou krádeži identity (Gilsinan et al., 2008). Existuje množstvo rozličných foriem podvodov s kreditnými kartami. Jedná z tých najzakladanejších metód zahŕňa neautorizované využitie stratených alebo ukradnutých kariet. Ďalšia forma tohto druhu podvodu je známa ako podvod bez adresáta. Tento podvod vzniká keď kreditná karta je ukradnutá v rámci tranzitu medzi vydavateľom karty a autorizovaným vlastníkom účtu. Tretia forma zahŕňa falšovanie kreditných kariet, pri ktorom dochádza k vytvoreniu plastického obdĺžnika vo forme kreditnej karty, ktorý má na sebe vyryté číslo účtu a ďalšie charakteristiky typické pre kreditnú kartu. Vo veľa prípadoch skupina falšovateľov si nájme čašníkov v reštauráciách v snahe získať potrebné informácie od zákazníkov a aplikovať tieto informácie z magnetických prúžkov alebo čipov na sfalšované karty (Barker et al., 2008).

Sprenevera

Sprenevera patrí k trestným činom proti majetku a spreneverou sa dopustí „ten kto si prisvojí cudziu vec, ktorá mu bola zverená a spôsobí tak na cudzom majetku škodu“ (Zákon, N. R., 2015, Trestný zákon).

Za zverenú vec sa v zmysle paragrafu 213 Trestného zákona sa „považuje aj vec vo vlastníctve inej osoby (a teda vo vzťahu k páchatel'ovi vec cudzia), ktorú má páchatel' na základe zmluvy v oprávnenom užívaní alebo z dôvodov plnenia určitých úloh podľa dispozície jej vlastníka v držbe so záväzkom použiť ju len na dohodnutý účel alebo za dohodnutých podmienok ju vlastníkovi vráti“ (Gottschalk, 2014).

Podvod s hedžovými fondami

Podvody týkajúce sa hedžových fondov, môžu spôsobiť rozsiahle straty pre investorov s hedžovými fondami. Muhtaseb a Yang (2008) definujú hedžový fond ako kolektívny investičný fond, ktorý je súkromne spravovaný a riadený profesionálnou manažérskou firmou a nie je bežne dostupný verejnosti. Manažéri fondov často investujú

rozsiahle množstvo ich vlastného bohatstva do fondov, ktoré riadia. Nediskutujú o svojich obchodných stratégiách pretože nechcú aby konkurencia imitovala ich pohyby. Muhtaseb a Yang (2008) charakterizujú nasledujúci podvod s hedžovými fondami. Samuel Israel, James Marquez a Daniel Marino založili a riadili Bayou Funds v roku 1996 Marquez mal dobrú reputáciu a mal dobré spojenie s priemyslom keďže bol bývalý obchodník bilionára a manažéra hedžového fondu Georga Sorosa. Zákazníci investovali viac než 450 miliónov do týchto fondov od roku 1996 do 2005. Zostatková hodnota fondov bola 100 miliónov. Nato aby zakryli svoju pôvodnú schému, manažéri zámerne skresľovali hodnotu a výkonnosť vyššie zmenených fondov ako aj vydávali falošné a skreslené finančné dokumenty investorom. V roku 2005 Israel poslal list investorom, že tieto fondy budú zatvorené do konca mesiaca ako dôvod uviedol, že chce stráviť viac času so svojimi deťmi po rozvode. Keď investori začali žiadať svoje peniaze späť Israel poslal ďalší list vysvetľujúci, že proces sa spomalil na základe auditu pretože si manažéri fondov chcú byť istí, že po zatvorení fondov budú zostatky na účtoch presne vyčíslené. List taktiež uvádzal, že investori získajú 90% svojich peňazí späť nasledujúci týždeň a zvyšok kapitálu o niečo neskôr. Žiadny s investorov nezískal späť ani jediný dolár, pravda sa prevalila na základe samovražedného listu napísaného Marinom ku koncu roku 2005 (Gottschalk, 2014).

Podvod s identitou

Existuje veľké množstvo prípadov kedy sa ľudia musia brániť proti záväzkom pretože iní ukradli ich identitu použili ich osobné údaje ako napr. rodné číslo, adresu a dátum narodenia (Pickett a Pickett 2002).

Podvod s identitou je založený na krádeži identity, ktorý predstavuje zločin v rámci, ktorého páchatel' získa kľúčové časti osobných informácií ako napr. rodné číslo, číslo občianskeho či vodičského preukazu, číslo kreditnej karty nato aby sa mohol vydávať za niekoho iného informácie môžu byť použité na získanie prostriedkov, tovarov alebo služieb v mene obete alebo poskytnúť zlodejovi falošné identifikačné dokumenty (Laudom a Laudom, 2010).

Miri-Lavassani et al. (2009) zistili, že podvod s identitou je najrýchlejšie rastúci ekonomický trestný čin v rámci viacerých krajín špeciálne v rozvinutých krajinách. V roku 2008 počet podvodov s identitou vzrástol o 22% na 9,9 milióna obetí.

Podvod s hypotékou

Na získanie hypotéky pre fyzickú osobu, žiadateľ musí zadefinovať svoj príjem. Pred finančnou krízou v roku 2008 bolo zistené, že až 60% žiadateľov o pôžičku v Amerike umelo navýšilo svoj príjem aspoň o 50% (Linn, 2009).

Do tohto druhu podvodu sa často zapájajú dlžníci spolu s realitnými agentami v snahe profitovať z danej schémy. V sektore, ktorý je riadený províziami sprostredkovateľa pôžičiek boli prostredníctvom týchto provízií motivovaný aby sa zúčastňovali týchto podvodných schém. Čím viac pôžičiek reprezentant veriteľa vedel poskytnúť o to viac peňazí vedel zarobiť. Finančný sprostredkovateľ, ako aj osoby pracujúce v rámci veriteľských inštitúcií tak boli neustále motivovaní skresľovať záznamy týkajúce sa pôžičiek v snahe zvýšiť svoje osobné bohatstvo. Upravovali dokumenty o pôžičke tak aby obsahovali buď falošné dokumenty alebo skresľovali hodnoty na dokumentoch (Gottschalk, 2014).

Podvod na pracovisku

Vo väčšine rozvinutých krajín bolo v poslednej dekáde zaznamenaných množstvo pracovných podvodov zahŕňajúcich spoločností ako Enron, World Com, Societe Generale a Parmalat.

Peltier-Rivest (2009) definuje podvod na pracovisku ako využitie zamestnania niekoho pre personálne obohatenie skrze zámerného zneužitia alebo sprenevery zdrojov alebo aktív zamestnávateľskej organizácie.

Každý podvod, ktorý je vykonaný zamestnancom, manažérom, riadiacim pracovníkom alebo vlastníkom organizácie v rámci ktorého je obeťou organizácia samotná, môže byť nazývaný podvod na pracovisku alebo niekedy nazývaný interný podvod. Podvody s účtovnými závierkami, nepresné stanovenie výnosu a zisku, ktoré môže byť použité pre stanovenie výkonnostných bonusov, to všetko patrí medzi podvody na pracovisku (Pickett a Pickett, 2002).

Medzi podvody na pracovisku patria aj základné podnikové podvody ako napr. ak zamestnanec finguje chorobu aby získal platenú práceneschopnosť alebo reportuje umelo navýšené nadčasy či využíva zaradenie spoločnosti neautorizovaným spôsobom napr. pre svoj vlastný súkromný podnikateľský zámer (Pickett a Pickett, 2002).

Peltier- Rivest (2009) študoval charakteristiky organizácií, ktoré sú obeťami týchto podvodov. Najčastejšou kategóriou podvodov bolo zneužitie aktív (81% prípadov) korupcie

(35% prípadov) falošné záznamy (10% prípadov). Zneužitie aktív môže byť hotovostné a bezhotovostné. Hotovostné schémy zahŕňajú krádež hotovosti, falošné vyplácanie ako napr. podvody s výplatnou páskou, falšovanie šekov a podvody týkajúce sa preplatenia výdavkov. Bezhotovostné schémy zahŕňajú krádež inventára, zariadenia, tajných informácií a bezpečnostné podvody. Najčastejšími obeťami takýchto podvodov podľa Peltier-Rivesta sú súkromné spoločnosti nasledované vládnymi úradmi a verejnými spoločnosťami. Podľa asociácie certifikovaných hodnotiteľov podvodov v USA, typická organizácia stratí 7% svojich ročných ziskov, kvôli podvodom na pracovisku (Gottschalk, 2014).

Subvenčné podvody

Podľa § 225 ods. 1 Trestného zákona sa subvenčného podvodu dopustí ten, kto vyláka od iného dotáciu, subvenciu, príspevok alebo iné plnenie zo štátneho rozpočtu, z rozpočtu verejnoprávnej inštitúcie, rozpočtu štátneho fondu, rozpočtu vyššieho územného celku alebo rozpočtu obce, ktorých poskytnutie alebo použitie je podľa všeobecne záväzného právneho predpisu viazané na podmienky, ktoré nespĺňa, a to tým, že ho uvedie do omylu v otázke ich splnenia. Subvenčný podvod teda predstavuje nezákonné konanie, ku ktorému dochádza ak vláda poskytuje granty alebo dotácie a osoba alebo podnik úmyselne poskytne nesprávnu informáciu v žiadosti o vládny grant alebo dotáciu. (Økokrim 2008).

Krádeže

Krádeže môžu byť identifikované ako ilegálne privlastňovanie si majetku inej osoby, skupiny alebo organizácie bez súhlasu obete (Gottschalk, 2014).

Krádeže umenia

Krádež umenia patrí medzi trestné činy, ktoré zahŕňajú podvody, falzifikáty, falšovanie a nepravdivé ohodnotenie a taktiež býva súčasťou prania špinavých peňazí. Finančná hodnota ukradnutých umeleckých kúskov sa neustále mení, keďže trh po takomto ukradnutom tovare je limitovaný.

Hill (2008) hovorí, že pranie špinavých peňazí skrz umeleckého diela je vážnym zločinom, pri ktorom ide častejšie o daňový únik než o pranie peňazí plynúcich z drog (Gottschalk, 2014).

Krádež identity

V praxi existuje rozdiel medzi podvodom s identitou a krádežou identity. Zatiaľ čo podvod s identitou je charakteristický reálnym využitím získaných informácií o identite

a zapájaním sa do nelegálnych aktivít vydávaním sa za obeť, na druhej strane krádež identity hovorí iba o nadobudnutí dokumentov o identite. Klasická krádež identity vedie k podvodu s identitou. Krádež identity je trestný čin získania osobných údajov o inej osobe bez toho aby daná osoba o tom vedela. Krádež identity je nadobudnutie dostatočných údajov pre danú osobu aby sa úspešne vydávala za inú osobu (Miri-Lavassani et al., 2009).

Higgins et al. (2008) hovoria, že krádež identity patrí medzi správanie, ktoré ohrozuje rast a rozvoj svetových ekonomík a je vnímané ako trestný čin nového milénia. Vo svojej štúdií zistili, že štáty ktoré majú viac mužov, sú charakteristické rezidenčnej mobility a majú viac rozvinutý zábavný priemysel, majú väčší podiel občanov sťažujúcich sa na krádež identity (Gottschalk, 2014).

Krádež intelektuálneho bohatstva

Krádež intelektuálneho bohatstva predstavuje významné finančné ohrozenie pre výrobcov automobilov, producentov luxusných tovarov, mediálne firmy a farmaceutické spoločnosti. Podľa Interpolu (2009) falšovanie ohrozuje okrem iného aj verejné zdravie hlavne v rozvojových krajinách kde podľa svetovej zdravotníckej organizácie viac ako 60% farmaceutických výrobkov sú falzifikáty (Gottschalk, 2014).

Krádeže vybavenia

Krádež vybavenia znamená kradnutie tovaru zo spoločnosti (Gottschalk, 2014).

Manipulačné trestné činy

Manipulácia môže byť definovaná ako ilegálne získanie kontroly alebo vplyvu nad aktivitami, prostriedkami a výsledkami iných s cieľom tak aby poslúžili vlastným záujmom (Gottschalk, 2014).

Bankrotný zločin

Ide o zločin, ktorý vzniká pri bankrote alebo likvidácií. Osoba vyhlasujúca bankrot alebo podnik, ktorý ide do likvidácie môže skryť nejaké aktíva predtým ako samotný proces začal a z toho dôvodu zabrániť veriteľom aby uspokojili svoje záväzky. Väčšina bankrotných zločinov je typicky spáchaných pred začatím bankrotu alebo likvidácie ako napr. keď dlžník nevedie svoje účtovníctvo alebo protiprávne vyberá peniaze z podniku (Gottschalk, 2014).

Podbitie ponuky

Podbitie ponuky vzniká vtedy keď je uchádzačovi o zákazku poskytnutá neférová výhoda v rámci otvorenej súťaže. Uchádzačovi môže byť poskytnutá dodatočná informácia aby znížil cenu ponuky, pričom vie, že cez medzery v zmluve si bude vedieť navýšiť príjem (Gottschalk, 2014).

Nezákonné konkurenčné konanie

Nezákonné konkurenčné konanie pozostáva zo spolupráce na ovplyvňovaní cien ziskov a zliav, ako aj spolupráca pri tendroch a pri určovaní podielu na trhu. Zákony týkajúce sa konkurencie sú v prvom rade zamerané na kartelovú spoluprácu kde účastníci na trhu spolu spolupracujú v snahe obmedziť konkurencieschopnosť. Môžu si medzi sebou rozdeliť trh a dohodnúť sa za akú cenu budú poskytovať produkty a služby zákazníkom. Ceny tak budú vyššie než ceny, ktoré by boli dostupné na trhu ak by fungovala otvorená konkurencia (Gottschalk, 2014).

Trestné činy súvisiace s výpočtovou technikou

Za trestné činy súvisiace s výpočtovou technikou môžeme považovať porušenia trestného zákona, pri ktorých vykonanie, vyšetrovanie alebo obžalovanie zahŕňalo znalosti výpočtovej techniky. Tento typ trestných činov predstavuje rastúci problém pričom stále vznikajú nové typy takého konania. Pôvodná úloha informačných a telekomunikačných technológií bola založená na zlepšovaní efektívnosti a účinnosti organizácií. Na druhej strane honba za efektívnosťou a účinnosťou taktiež poslúžila podvodníkom, aby mohli využiť elektronický priestor pre personálne zisky. Najčastejšie príklady zločinov súvisiace s výpočtovou technikou zahŕňajú sabotáž, krádež osobných údajov, softvérové pirátstvo (Gottschalk, 2014).

Falšovanie peňazí

Trestný čin falšovania peňazí je taký starý ako sú samotné staré peniaze. V minulosti národy používali falšovanie peňazí ako súčasť bojovej stratégie štátu. Hlavnou myšlienkou bolo zaplniť ekonomiku nepriateľa falošnými bankovkami do takej miery, že reálne hodnoty daných peňazí by sa redukovala, čo by predstavovalo útok na ekonomiku a všeobecný blahobyt danej spoločnosti. Falšovanie peňazí, ako aj pranie špinavých peňazí má potenciál destabilizovať národné ekonomiky a ohrozuje globálnu bezpečnosť, keďže tieto aktivity sú niekedy využívané teroristami a inými nebezpečnými kriminálnikmi na financovanie ich aktivít alebo na rozšírenie ich ziskov (Gottschalk, 2014).

Kybernetický zločin

Útoky na kybernetickú bezpečnostnú infraštruktúru organizácie, ktoré nazývame aj kyberzločiny majú niekoľko etáp. Prvou etapou je získať neautorizovaný prístup k citlivým informáciám cieľa. Životaschopnosť väčšiny podnikov je závislá na ich súkromných informáciách zahŕňajúcich napr. informácie o novom produkte, zamestnanecké záznamy, cenníky a predajné čísla. Útočník môže získať priame ekonomické výhody zo získania prístupu a predania takýchto informácií alebo môže spôsobiť škodu organizácii tým, že na takého informácie zareaguje. Ak útočník získa prístup neslúži mu to iba na výber, použitie a predaj tajných informácií. Útočník taktiež môže modifikovať alebo vymazať senzitívne informácie, čo môže mať významné následky pre cieľ (Gottschalk, 2014).

Vydieranie

Vydieranie je trestný čin, ktorý vzniká keď osoba nelegálne získa peniaze, majetok alebo služby od osoby, entity alebo inštitúcie skrze donucovania. Donucovanie znamená nátlakom pôsobiť na osobu aby konala nedobrovoľne. Bežnou praxou je zneužitie verejného činiteľa, ktorý sa v niektorých krajinách často prejavuje ako vyriešenie pokút na miesto toho aby údajný páchateľ čelil formálnemu trestnému stíhaniu (Gottschalk, 2014).

Zamestnávanie mŕtvych duší

Tento trestný čin zahŕňa pridanie ďalších mien k výplatnej páske spoločnosti a presunutie peňazí na bankový účet špeciálne vytvorený pre tento podvod. Často sa to dosahuje tým, že sa zákazník nechá na výplatnej páske a aj potom čo už dávno opustil spoločnosť (Gottschalk, 2014).

Nafúknuté faktúry

Nafúknuté faktúry vznikajú keď podnik umelo zvýši účet bez dohody s platiteľom, ktorý by mohol byť zákazníkom. Na druhej strane zákazník sa môže dohodnúť, že zaplatí dodávateľovi viac než je potrebné, za čo získa neoprávnenú platbu alebo nejakú inú výhodu. Taktiež cestovné a propagačné nároky bývajú falzifikované alebo umelo navýšené pre personálne obohatenie. Podobnými nelegálnymi aktivitami sú napr. schémy týkajúce sa upravovania predajných čísel umelého znižovania príjmu, ktorý bol dosiahnutý získavaním prázdnych objednávok, doplnením dokumentácie, presunutie zľavy, dodávateľa (Gottschalk, 2014).

Pranie špinavých peňazí

Legalizácia príjmov z trestnej činnosti (AML) je významnou aktivitou v rámci ekonomickej trestnej činnosti. Ide o závažnú protispoločenskú a trestnú činnosť páchanú vo všetkých podobách, kde sa môžeme stretnúť s veľkým počtom metód a tým pádom predstavuje závažný celosvetový problém. Osobitnú hrozbu z tejto kategórie predstavuje financovanie teroristických aktivít. Cieľom je zabezpečiť a legalizovať príjmy z kriminálnej činnosti. Výsledky kriminálnej činnosti musia byť integrované do legálnej ekonomiky, predtým než ich páchatelia môžu použiť takže úlohou prania je zamaskovať ilegálny pôvod nezákonne získaných prostriedkov. Pranie špinavých peňazí sa uskutočňuje v rámci všetkých typov ziskovo motivovaných zločinov akými sú sprenevera, podvody, skreslenie uzávierok, korupcia, krádež, distribúcia narkotík ako aj obchod s bielym mäsom (Gottschalk, 2014).

Daňové zločiny

Nedodržiavanie národných daňových zákonov predstavuje najčastejšiu ekonomickú trestnú činnosť vo väčšine krajín. Podľa Gottschalk (2014) daňové úniky môžu byť rozdelené do troch hlavných kategórií: nedeklarovaná práca/obchody, nezákonné plánovanie a úprava daní a využívanie nezrovnalostí alebo tzv. medzier v zákone s cieľom získať nevhodnú daňovú výhodu.

Korupcia

Korupcia je definovaná ako dávanie, požadovanie, prijímanie alebo akceptovanie nevhodnej výhody súvisiace s pozíciou, úradom alebo pracovnou úlohou. Nevhodná výhoda nemusí byť prepojená na špecifickú aktivitu alebo nato aby sa špecifická aktivita neurobila. Úplne stačí keď výhoda môže byť prepojená na pracovnú pozíciu osoby jeho úrad alebo úlohu. Osoba alebo skupina osôb pácha korupciu ak akceptuje platbu v hocijakej forme za urobenie niečoho čo je oprávnená urobiť alebo za zákaz nejakej činnosti alebo za vykonanie legítimnej činnosti z nevhodného dôvodu. Korupcia taktiež ničí bezúhonnosť alebo česťnosť osoby v plnení jej povinnosti, tým, že núti niekoho aby konal nečesťne alebo nespravodlivo v snahe získať finančné obohatenie. V Trestnom zákone máme definovaných viacero druhov trestného činu korupcie, a to prijímanie úplatku (§ 328 – 330), podplácanie (§332 – 334), nepriama korupcia (§ 336), volebná korupcia (§ 336a), športová korupcia (§ 336b).

Úplatok

Úplatok je podľa § 131 ods.3 Trestného zákona vec alebo iné plnenie majetkovej alebo nemajetkovej povahy, na ktoré nie je právny nárok. Na základe tejto definície úplatkom môže byť vec hnutel'ná alebo nehnuteľná, plnenie majetkovej povahy a taktiež aj plnenie nemajetkovej povahy a na takúto vec nie je právny nárok.

Prilepšenie

Prilepšenie je možné definovať tak, že ak zákazník, ktorý má vplyv obstarat' nejakú zmluvu je ochotný a schopný získať niečo za pomoc potencionálnemu uchádzačovi sa o zmluvu. Podobne ako úplatky aj prilepšenia môžu byť zaplatené inšpektorom nato aby si nevšíмали nekvalitu výrobkov a pod. V prípade ak úplatok nefunguje podvodníci sa často uchylujú k vydieraniu alebo k vyhrážkam.

Organizačná korupcia

Napĺňanie záujmov zamestnancov organizácie pomocou zámerného zneužívania zdrojov organizácie alebo zneužívania organizačných postupov môže v konečnom dôsledku znížiť schopnosť spoločnosti dosiahnuť svoje legitímne ciele a môže ohroziť jej ďalšie fungovanie.

Verejná korupcia

Verejná korupcia je zneužitie dôvery politickými vodcami pre osobný prospech. Vplyv korupcie podkopáva všetky snahy pre zlepšenie vládnutia a rozvoj daného úradu. Korupcia je tak ekonomickým problémom ako aj politickým a sociálnym.

Strom podvodov

Ako už bolo spomenuté vyššie, okrem predchádzajúcej klasifikácie, ktorá je často využívaná v odbornej literatúre v ďalšej kapitole bude predstavený tzv. strom podvodov, ktorý je o niečo špecifickejší nie tak úplný, no v praxi často využívaný certifikovanými hodnotiteľmi podvodov, ktorí daný strom vytvorili. Tento strom sa týka iba pracovných podvodov, ktorého definícia bola vysvetlená v predchádzajúcej kapitole. Podľa asociácie certifikovaných hodnotiteľov podvodov sa deviantné správanie z pohľadu ekonomickej perspektívy dá rozdeliť do troch skupín. Hlavné kategórie sú: 1. defraudácia aktív 2. podvod na finančných výkazoch 3. korupcia. Tu je treba poznamenať, že podľa Heissnera (2015) tento prístup sa líši od presne definovaných právnych definícií ekonomickej trestnej činnosti pričom sa snaží pojať jednotlivé činnosti viac z ekonomickej perspektívy.

Defraudácia aktív

Aktíva podniku môžu byť poškodené dvoma rozličnými spôsobmi, prvým predstavuje výsledok krádeže alebo zneužitie materiálnych statkov ako napr. skladový manažér, ktorý falzifikuje skladové záznamy v snahe predat' ich na čiernom trhu. Na druhej strane to taktiež môže byť manažér využívajúci firemné auto na ceste do Portugalska na rodinné prázdniny. To čo platí pre fyzické aktíva taktiež platí pre tie likvidné. Vo svojej najjednoduchšej forme ide o krádež hotovosti. Na druhej strane peniaze môžu byť odcudzené taktiež cez manipuláciu predajných príjmov, reklamácií alebo kreditných úpisov. Taktiež defraudácia aktív cez likvidné aktíva môže byť uskutočnená vo forme umelo vytvorených výdavkov. To môže zahŕňať platby fiktívnym zamestnancom alebo aj vytváranie fiktívnych faktúr, falošných záznamov o vrátení peňazí alebo falzifikovanie šekov (Heissner, 2015).

Podvody na finančných výkazoch

Podvody na finančných výkazoch predstavujú špeciálnu formu defraudáciu aktív a zahŕňajú šesť rozličných typov zločinov. Ide o skreslenie záznamov ako napr. nadmerné faktúrované množstvá, trestné činy v oblasti ohodnocovania spoločnosti ako napr. nadhodnotenie aktív alebo podhodnotenie záväzkov, nesprávne vykázané prírastky za obdobia ako napr. zaúčtovanie ziskov predtým než sú realizované a zatajovanie výdavkov a záväzkov alebo zaúčtovanie fiktívnych príjmov od neexistujúcich zákazníkov alebo podnikov (Hofmann, 2008).

Z perspektívy trestného zákona väčšina zločinov súvisiacich s defraudáciou aktív alebo s podvodmi na finančných výkazoch sú jednoducho klasifikované ako podvody (Heissner, 2015).

Korupcia

Okrem charakteristík korupcie spomenutých v predchádzajúcej kapitole, ktorými sú úplatok a prílepšenie taktiež podľa asociácie certifikovaných hodnotiteľov podvodov do tejto kategórie patrí aj podbytie ponuky či konflikt záujmov.

Heissner (2015) uvádza, že pre kompletný obraz o ekonomickej trestnej činnosti je potrebné k stromu podvodov pridať ešte pranie špinavých peňazí a daňové zločiny, ktoré sme už spomenuli vyššie.

1.2 Daňové podvody

Rozdiel medzi dodržiavaním daňových zákonov a daňovým podvodom je veľmi nejasný. Ak spoločnosť alebo osoba chce využiť nejaký priestor v rámci daňových zákonov pričom chce byť úplne v súlade s legislatívou, je dostupných niekoľko možností. Prvou je daňová optimalizácia, ktorá pozostáva z upravovania rozličných finančných metrík, ktoré tvoria základňu pre výpočet dane v snahe minimalizovať celkovú daňovú povinnosť. Jednoduchým príkladom je využívanie korporátneho dlhu ako prostriedku na zníženie daňovej povinnosti spoločnosti. Druhým spôsobom je daňová arbitráž, ktorá profituje z toho, že jednotlivé transakcie sú zdanené rozlične v iných krajinách alebo v regiónoch krajín napr. DPH má rozličné sadzby v rozličných krajinách. Niektoré regióny v rámci danej krajiny napr. Livigno v Taliansku môžu byť dokonca oslobodené od dane. Vyhybanie sa daňovej povinnosti zahŕňa súbor praktík, ktoré využívajú legálne metódy v snahe agresívne znížiť daňové zaťaženie tým žiadajú skrátenie alebo vrátenie. Vyhybaniu sa dane môže využívať sofistikované štruktúry ako zahraničné holdingy a štruktúrované finančné produkty ako napr. poistenie alebo deriváty vytvorené na posilnenie vyhybaniu sa dane. Oproti všetkým týmto metódam existuje daňový únik. Daňový únik môže byť definovaný ako využívanie ilegálnych metód k čiastočnému alebo úplnému znižovaniu daňového zaťaženia alebo k podvodnému prístupu k daňovému preplatku z národného daňového úradu (Frunza, 2019).

Vo svojej podstate efektívnosť DPH závisí na integrite a lojálnosti rozličných sprostredkovateľov, ktorí zbierajú a platia túto daň v rámci dodávateľského reťazca. Na jednej strane ekonomiky s tzv. čiernym trhom zahŕňajú nedeklarované obchody, ktoré nie sú začlenené do DPH, a teda znižujú základ dane a vytvárajú zdroj daňových únikov. Na druhej strane nečestní sprostredkovatelia v zlej finančnej situácii alebo (nedôveryhodní) chýbajúci obchodníci využívajúci fungujúci daňový systém predstavujú ďalší zdroj úniku (Frunza, 2019).

1.2.1 Typológia podvodov s DPH

Daňové podvody vznikajú vo viacerých formách a schémach a dotýkajú sa viacerých trhov a sektorov v ekonomike. Ako bolo uvedené vyššie rozdiel medzi daňovým podvodom a vyhybaním sa dane a daňovou optimalizáciou nie je veľmi presne definovaný a začlenenie činností do jednotlivých kategórií často závisí na interpretácii národných zákonov

a regulácií. Z toho dôvodu sa ku každej klasifikácii typov podvodov s DPH musí pristupovať veľmi opatrne vzhľadom tak na legislatívne alebo ekonomické zdôvodňovanie. Vo všeobecnosti môže byť ekonomika krajiny rozdelená do dvoch základných častí. Prvou je formálna ekonomika, ktorá reprezentuje tie ekonomické aktivity, ktoré sú riadené národným právom, a ktoré sú pozorovateľné a kvantifikované na základe účtovných záznamov. Tradične formálna ekonomika je založená na organizovaných komerčných identitách, registrovaných v národných obchodných registroch. Veľkosť formálnej ekonomiky je meraná na základe povinných správ, vyžadovaných vládou, od podnikov, zahŕňajúcich daňové priznanie a výkazy účtovných závierok. Druhým typom ekonomiky je neformálna alebo tieňová ekonomika, ktorá zahŕňa všetky obchody s tovarmi a službami, ktoré sa uskutočňujú mimo dosahu národného práva. Veľkosť a hodnota obchodov v rámci tieňovej ekonomiky sa nedá vo väčšine prípadov priamo pozorovať. Výsledok tieňovej ekonomiky netvorí základ žiadnej národnej dane (Frunza, 2019).

Na základe týchto charakteristík je možné klasifikovať typy podvodov s DPH do týchto skupín (Frunza, 2019):

1. DPH podvody súvisiace s tieňovou ekonomikou zahŕňajú nedeklarované domáce a cezhraničné obchody s tovarom a službami, ktoré nespádajú pod DPH.
2. Predstieranie obchodov z formálnej ekonomiky je známe ako podvod chýbajúceho podvodníka. Cieľom podvodu chýbajúceho obchodníka je skryť všetok alebo časť obratu v snahe podceniť základ dane pre výpočet DPH a platiť menej alebo nie v plnej výške záväzky k štátnej pokladnici. Tzv. chýbajúci obchodník sa stratí za relatívne krátky čas a to zavretím, opustením alebo zbankrotovaním podniku.
3. Skreslenie čísel účtovných kníh organizácie na základe účtovných machinácií, ktoré majú umelo znížiť množstvo záväzkov plynúcich z DPH. Bez toho aby sa zmenili ostatné účtovné čísla.
4. Nevhodná deklarácia typu obchodovaných tovarov a služieb v snahe znížiť DPH daňovú povinnosť tým, že daný tovar alebo službu zdaní nevhodnou DPH sadzbou, ktorá je nižšia než sa vyžaduje. Nevhodná deklarácia tovaru a služieb pre daňové účely môže byť definovaná ako deklarovanie položky do kategórie, ktorá je odlišná od tej správnej v snahe dosiahnuť zvýhodnenú sadzbu DPH.

1.2.2 Charakteristika jednotlivých trestných činov

Tieňová ekonomika

Základ dane z DPH je vytváraný na základe formálnej ekonomiky, z toho dôvodu tieňová ekonomika je nevyhnutne prepojená s daňovými podvodmi a hlavne s daňovými podvodmi z DPH. Obchody, ktoré sa uskutočňujú v rámci tieňovej ekonomiky nie sú deklarované pre účely žiadnej dane a z toho dôvodu nie je možné tieto obchody zdaniť. Základ dane DPH je proporcionálny k obratu formálnej ekonomiky. Pozorovateľnosť a presnosť čísel zobrazujúcich formálnu ekonomiku je závislý na robustnosti procesov zaoberajúcich sa zberom účtovných dát od organizácií zapísaných v národných obchodných registroch. Ak čísla vzťahujúce sa k výpočtu základu dane alebo daňová sadzba danej spoločnosti nebude presné, množstvo vybratej dane nebude správne (Frunza, 2019).

Niektorí obchodníci z formálnej ekonomiky sa rozhodnú predstierať alebo skresliť obchody a tým pádom ich začleňujú do tieňovej ekonomiky. Z toho dôvodu tieto obchody nie sú zahrnuté v povinnom podávaní výkazov a z nich plynúce daňové základy nie sú presné (Frunza, 2019).

Tieňová ekonomika, známa ako čierny trh hovorí o ekonomických aktivitách, ktoré nie sú zaznamenané v národných štatistikách. Z toho dôvodu tieto aktivity nie sú zahrnuté v rámci DPH štatistík. Neformálna ekonomika môže zahŕňať aktivity, ktoré sú vo svojej podstate tak legálne ako ilegálne. Tradične tieňová ekonomika zahŕňa obchody alebo služby, za ktoré zákazník zaplatil hotovosťou (Frunza, 2019).

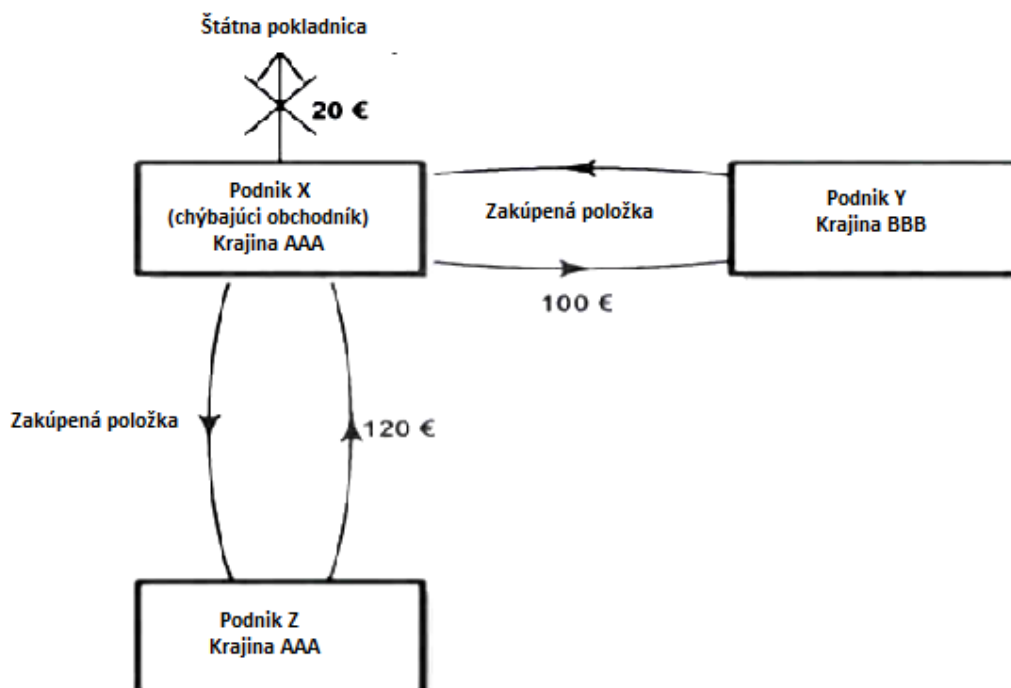
Vyhýbanie sa DPH v tieňovej ekonomike môže mať rozličné formy, najčastejšie je strata DPH spôsobená neregistrovanými obchodníkmi, ktorí vykonávajú ekonomické aktivity bez toho aby boli registrovaní v rámci daňového úradu. Z toho dôvodu všetky podliehajúce obchody neregistrovaného obchodníka by mali podliehať DPH. Iným zdrojom straty DPH je nedeklarovaný predaj registrovaných obchodníkov. V maloobchodnom sektore napr. malý vlastník obchodu má možnosť nedeklarovať nejaké obchody a tak si znížiť základ dane pre výpočet DPH. Táto ilegálna činnosť taktiež spôsobuje nezákonné zníženie korporátnej dane alebo dane z príjmov obchodníka. V účtovníctve tieto nedeklarované obchody sú definované ako poškodené zásoby a z toho dôvodu sú odpísané (Frunza, 2019).

Podvod s chýbajúcim obchodníkom

Podvody s chýbajúcim obchodníkom využívajú výhodu pravidiel DPH v rámci cezhraničných transakcií tovarov a služieb. DPH sa neuplatňuje v rámci cezhraničných transakcií uskutočňovaných hlavne v rámci EÚ. Obchodník môže kúpiť produkt z inej krajiny bez DPH predat' ho na domácom trhu s DPH a neodviesť DPH, podvody chýbajúceho obchodníka zahŕňajú široký súbor do rôznych typológií DPH podvodov zahŕňajúcich podvody chýbajúceho obchodníka pri intrakomunitárnom obchode (MTIC), podvody chýbajúceho obchodníka pri extrakomunitárnom obchode (MTEC), karuselové podvody, reťazovanie vykazovaných fiktívnych plnení krížom medzi osobami povinnými podať kontrolné hlásenia (cross-invoicing), dvojitý karusel a barterové podvody (Frunza, 2019).

Podvody chýbajúceho obchodníka pri intrakomunitárnom obchode (MTIC)

Tento typ podvodov z angl. The Missing Trader Intra-Community (MTIC) je jedným z najčastejších a z najškodlivejších podvodov s DPH jeho mechanizmus je založený na fakte, že intrakomunitárne obchody nepodliehajú DPH. Základná štruktúra MTIC podvodu je znázornená na Obr. 1.

Obr. 1 Základná štruktúra MTIC podvodu

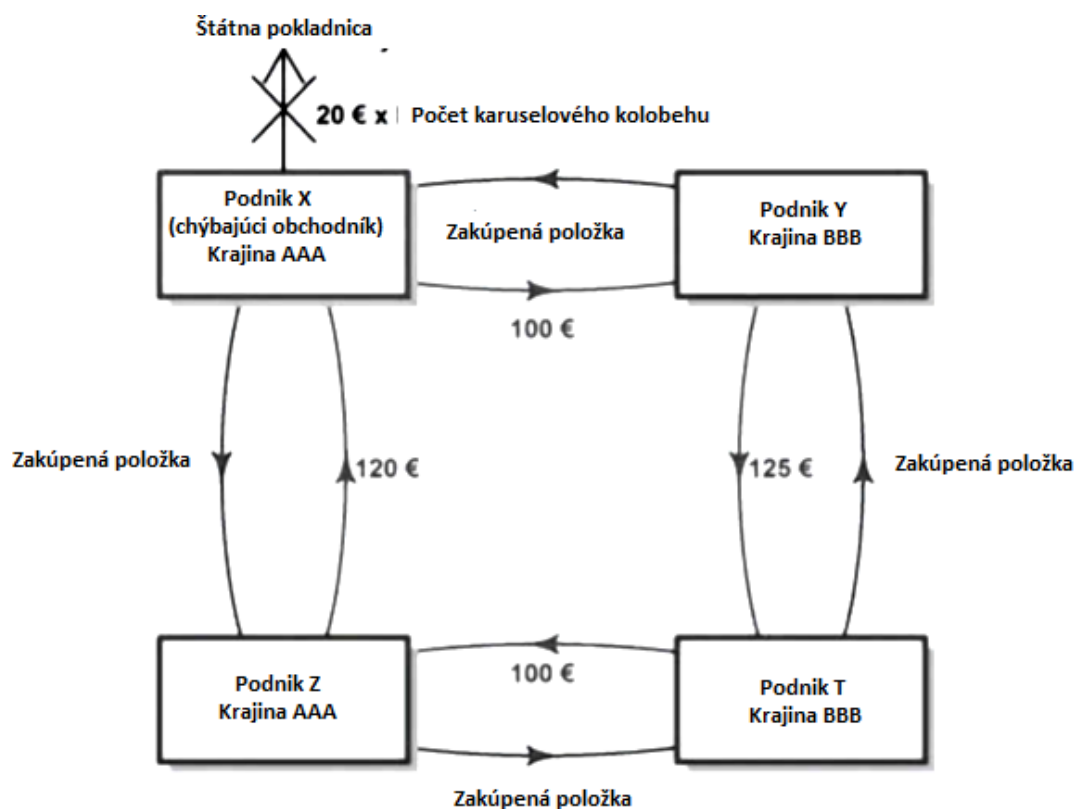
Zdroj: vlastné spracovanie podľa Frunza, 2019

Položka kúpená z iného štátu EÚ bez DPH je predaná na domácom trhu s DPH a DPH nie je zaplatené lokálnemu daňovému úradu. Ako ukazuje vyšetrovanie maďarských DPH podvodov (Maďarsko má najvyššiu sadzbu v EÚ) čím väčší rozdiel medzi domácou DPH sadzbou a DPH sadzbou príbuzných krajín, tým väčšia je motivácia vykonať podvod.

Široká škála DPH sadzieb v rámci EÚ (Barbone et al., 2013) doplnená častými zmenami sadzieb v čase predstavuje reálnu motiváciu pre spáchanie podvodu a robí sledovanie a vyšetrovanie podvodov zložitejšie (Frunza, 2019).

Karuselové podvody

Komplexnejšia a škodlivejšia forma MTIC podvodov predstavuje DPH karusel, ktorého základná schéma je znázornená na Obr. 2 rovnaké položky cirkulujú mnohokrát cez sieť spoločností operujúcich v aspoň dvoch krajinách.

Obr. 2 MTIC podvody – verzia DPH karusel

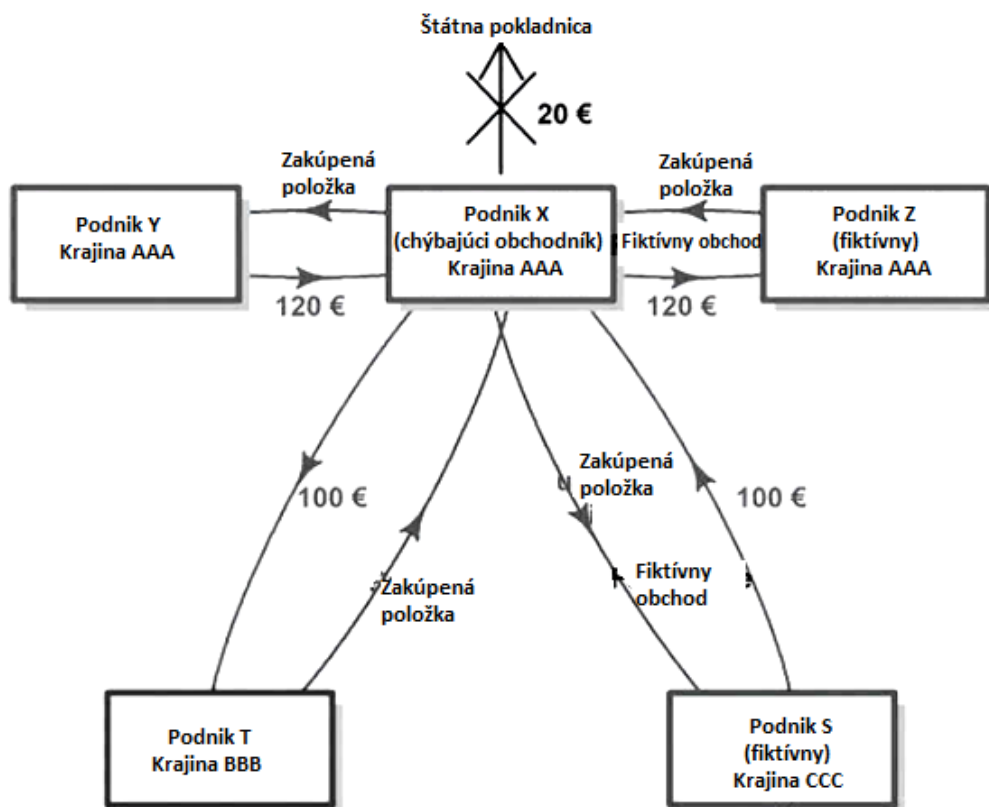
Zdroj: vlastné spracovanie podľa Frunza, 2019

Jedna z týchto spoločností tzv. chýbajúci obchodník nezaplatí DPH daňovú povinnosť lokálnemu daňovému úradu. Veľkosť nezaplatenej dane je proporcionálna k počtu kolobehov, ktorých daný tovar vykonal v rámci karuselu. Pre túto formu podvodu sú vhodné tovary, ktoré majú nízku fyzickú hmotnosť a vysokú hodnotu v snahe znížiť náklady za uskladnenie a transport vzácne kovy, mobilné telefóny, notebooky a šaty sú tradičnými cieľmi karuselových obchodov. Bez ohľadu nato vyšetrovatelia poväčšine zistili, že jednotlivé položky sa nikdy nedostali von mimo krajiny pričom dokumentácia a faktory boli sfalšované (Frunza, 2019).

Rast kyberneticky orientovanej ekonomiky posunul karuselový podvod do nových dimenzií. Nemateriálne položky ako pamäť cloudu, softvér, Voice over Internet Protocol (VoIP) a nejaké finančné nástroje (kvóty na uhlíkové emisie) zvyšujú škodlivé následky karuselových podvodov. Pre tieto položky netreba uskladnenie a taktiež neexistujú náklady za prepravu. Jednotlivé položky môžu zmeniť majiteľa v rámci jednotlivých krajín takmer hneď a karuselový kolobeh môže byť uskutočnený v rámci minút (Frunza, 2019).

Reťazenie vykazovaných fiktívnych plnení krížom medzi osobami povinnými podať kontrolné hlásenia (cross-invoicing)

Jedným z hlavných problémov klasických MTIC podvodov znázornených vyššie je fakt, že životnosť tzv. chýbajúceho obchodníka je krátka. V skutočnosti podvodná spoločnosť nebude schopná objasniť nezaplatené DPH daňovú povinnosť a z toho dôvodu je vystavená riziku, že bude odhalená a kontrolovaná daňovým úradom. Riešením k tomuto problému je získanie faktúr z rozličných legálnych entít, ktoré by súhlasili s obchodmi vyskytujúcimi sa v rámci DPH podvodu. Reťazenie vykazovaných fiktívnych plnení krížom medzi osobami povinnými podať kontrolné hlásenia z angl. cross-invoicing predstavuje mechanizmus zameriavajúci sa na posilnenie MTIC podvodu a oddialenie potencionálneho auditu poskytnutím falošných faktúr, ktoré vyvolávajú dojem, že chýbajúci obchodník nemá podľžnosti týkajúce sa DPH voči daňovému úradu. Jednoduchá kontrola nebude schopná odhaliť realitu za týmito podvodmi a chýbajúci obchodník môže ďalej neodvážať daň po dlhšie časové obdobie. Ako uvádza Obr. 3 chýbajúci obchodník podnik X kúpi produkt alebo službu od podniku T, ktorá je založená v inom štáte a predá ho na domácom trhu podniku Y s DPH.

Obr. 3 Křížová fakturácia – rozšírenejšia verzia MTIC

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Frunza, 2019

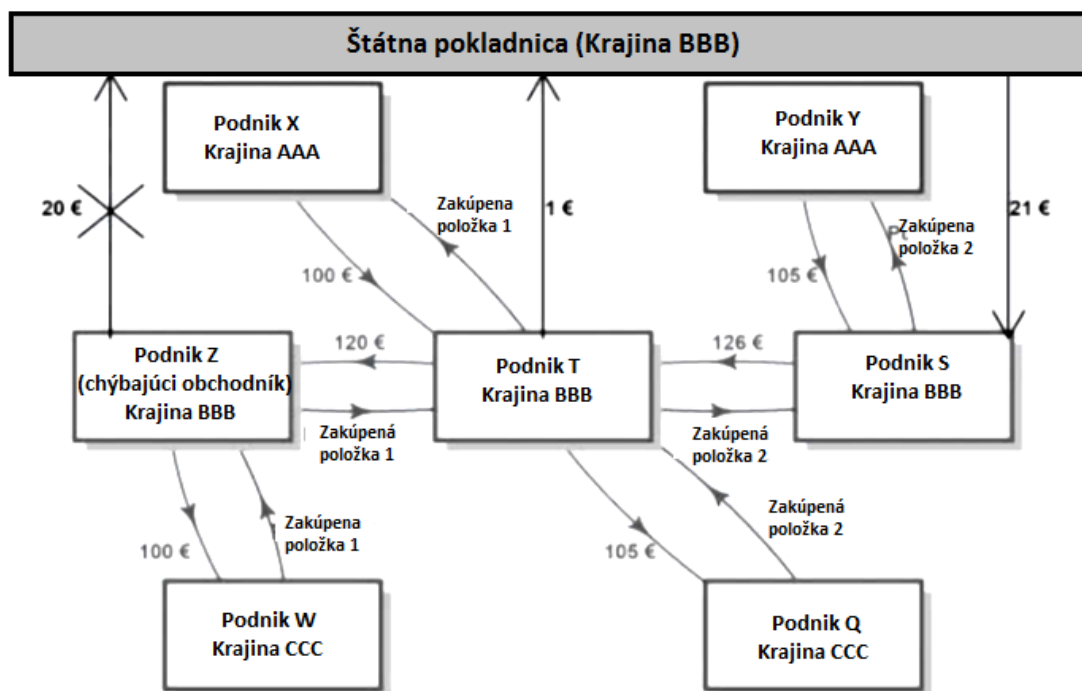
V rovnakom čase sa spoločnosť X zapojí do falošných obchodov, ktoré sú podporené faktúrami, ktoré sa zhodujú s dvoma predchádzajúcimi obchodmi a z toho dôvodu je DPH daňová povinnosť z podniku X vykázaná ako 0 (Frunza, 2019).

Dvojitý karusel (contra-trading)

Iné riešenie ako predísť detekciu MTIC podvodu je využitie tzv. dvojitého karuselu známeho pod názvom contra-trading. Tzv. „contra-trader“ je registrovaný podnik, ktorý sa zapája do dvoch rozličných prúdov transakcií v rovnakom čase. DPH poplatky z obidvoch prúdov sa navzájom vyrušia čím vytvoria nulovú daňovú povinnosť pre tohto obchodníka. Tieto dva prúdy transakcií sú znázornené na Obr. 4 (Frunza, 2019):

- Prvý prúd zahŕňa DPH platbu pre contra-tradera (podnik T). Podnik T kúpi produkt s DPH na domácom trhu od Podniku Z (ktorý je chýbajúci obchodník) a predá ho v zahraničí Podniku X bez DPH. Následne si vyžiada o preplatok vo výške 20eur.

- Druhý prúd generuje daňovú povinnosť podniku T. Contra-trader kúpi produkt (môže byť odlišný od produktu v rámci prvého prúdu) zo zahraničia (Podnik Q) bez DPH a predá ho na domácom trhu Podniku S za cenu, v rámci ktorej DPH predstavuje 21eur. Podnik S následne exportuje produkt do zahraničia Podniku Y bez DPH.

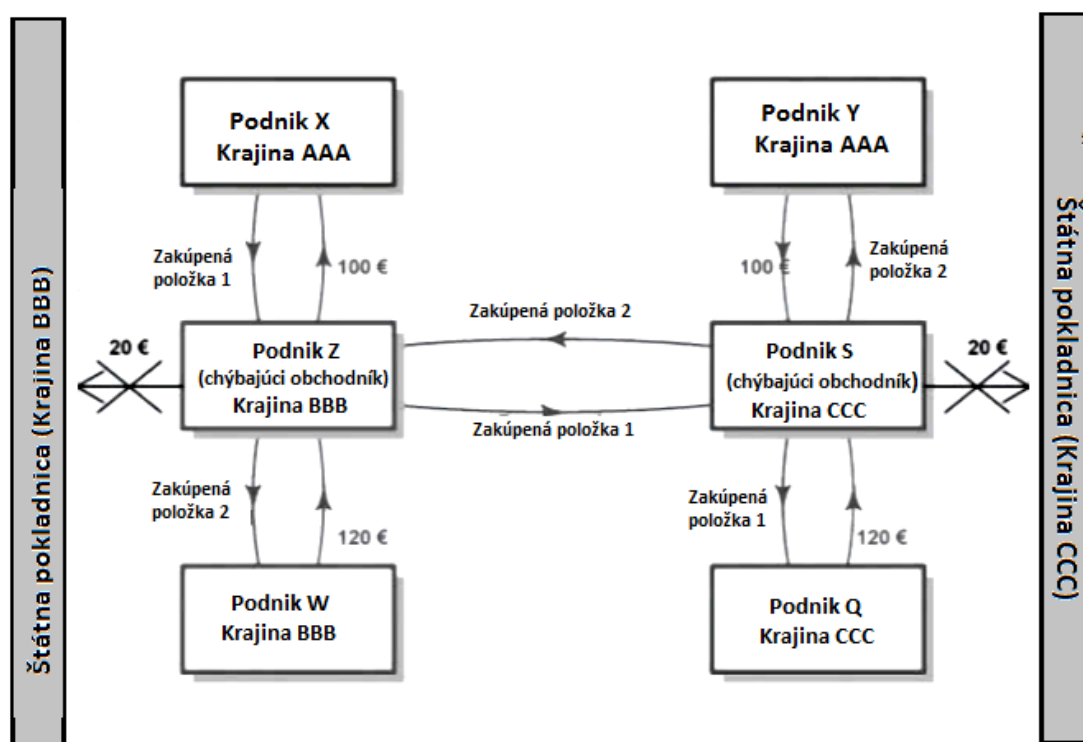
Obr. 4 Dvojitý karusel

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Frunza, 2019

Vo výsledku daňová povinnosť DPH contra-tradera je 1 euro pretože vstupná daň nevyrovnáva výstupnú daňovú povinnosť. V rámci tejto schémy contra-trader má veľmi malú daňovú povinnosť voči daňovému úradu. Chýbajúci obchodník nezaplatí DPH daňovú povinnosť zatiaľ čo Podnik S získa nadmerný odpočet DPH. Contra-trader benefituje z preplatenia nadmerného odpočtu legálne. Z toho dôvodu colný audit nezaznamená žiadnu abnormalitu. V praxi existuje niekoľko tzv. nárazníkových subjektov (prostredníkov) medzi contra-traderom a chýbajúcim obchodníkom čo robí detekciu tohto podvodu ešte viac zložitejšou (Frunza, 2019).

Barterové podvody

Transfer peňažných prostriedkov v rámci MTIC podvodov je vo všeobecnosti uskutočnený cez bankový systém. To reprezentuje veľký zdroj rizika pre páchatel'a keďže bankové transakcie predstavujú stopy pri vyšetrovaní. Čiastočné alebo úplné obíjanie bankového systému predstavuje veľkú výhodu pre MTIC podvodníkov. Jedným zo spôsobov ako to dosiahnuť je využívanie barterových obchodov. Barter predstavuje formu medzinárodného obchodu, v rámci ktorého produkty a služby sú vymenené za iné produkty a služby bez toho aby došlo k pohybu mien alebo hotovosti. Vymenené produkty z toho dôvodu majú rovnakú hodnotu. Obr. 5 ukazuje mechanizmus MTIC založený na barterových obchodoch.

Obr. 5 Mechanizmus MTIC – barterové obchody

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Frunza, 2019

Dve MTIC podniky importujú rozličné produkty z rozličných štátov bez DPH. Namiesto predaja týchto produktov na domácom trhu podniky Z a S vymenia tie produkty a predajú ich vo svojich krajinách s DPH. Zozbieraná DPH nie je nikdy zaplatená ich daňovému úradu. Výhoda barterových transakcií, je že medzi podnikmi Z a S neexistuje žiadny presun peňažných prostriedkov. Chýbajúci obchodníci nekrátia DPH na produktoch

podniku Y, ktoré kúpili za peniaze z iných krajín, ale na iných produktoch. Napr. Podnik Z môže importovať mobilné telefóny zatiaľ čo podnik S môže importovať počítačové komponenty pričom si môžu vymeniť produkty. Tento typ podvodu bude menej podozrivý a z toho dôvodu je menšia pravdepodobnosť, že bude odhalený (Frunza, 2019).

Podvody chýbajúceho obchodníka pri extrakomunitárnom obchode (MTEC)

MTEC podvody z angl. Missing Trader Extra-Community sú verziou MTIC podvodov pričom dodávateľ produktov je mimo EÚ. Tento druh podvodov sa najčastejšie vyskytuje pre služby a digitálne produkty. Rozvoj online trhovísk ukázal, že MTEC dokáže fungovať aj pri fyzických tovaroch. S nárastom globálneho trhu expanzia MTEC podvodov môže predstavovať reálnu hrozbu a pochopenie ich charakteristík sa stáva dôležité pre vyšetrovateľov, ako aj pre finančnú správu (Frunza, 2019).

Účtovné machinácie

DPH podvody môžu byť dosiahnuté aj omnoho miernejšími spôsobmi bez nedeklarovaných obchodov alebo chýbajúcich spoločností. Účtovné machinácie z angl. accounting shenanigans predstavujú súbor techník, ktoré sú zamerané na manipulovanie finančných závierok a dokumentácie spoločnosti tak aby prezentovali podnik v odlišnom svetle než je jeho reálna situácia. Účtovné machinácie sú často používané v rámci ekonomickej trestnej činnosti pre zneužitie investorov v podniku (Frunza, 2019).

DPH výmer je vypočítaný z účtovných vstupov vzťahujúcich sa na predaj a akvizíciu. Z toho dôvodu úpravou účtovných hodnôt nákupov a predajov podnik dokáže znižovať základ dane pre výpočet DPH a tak znížiť svoju DPH daňovú povinnosť. Manipulácia môže zahŕňať nadhodnotenie nákupov a podhodnotenie predajov. Pre skreslenie hodnôt nákupov/predajov iba dve premenné môžu byť manipulované: objem nákupu/predaja a cena nákupu/predaja. Teoreticky objem a cena sú preddefinované a sú presne špecifikované v zmluvných faktúrach alebo dodacích listoch. To platí pre väčšinu produktov a služieb pričom existujú prípady kedy cena je výsledkom oceňovacieho procesu alebo výsledkom subjektívneho názoru. Akvizícia alebo predaj položiek, pre ktoré je ťažké odhadnúť férovú cenu, môže byť ľahko skreslená v účtovníctve. Príklady zahŕňajú infraštruktúru, nehnuteľnosti, lesníctvo, baníctvo a energetiku (Frunza, 2019).

Zlá deklarácia typu produktu

Vo väčšine krajín DPH systém má rozličné sadzby pre rozličné produkty. Niektoré produkty a služby benefítujú zo zníženej sadzby DPH alebo sa dokonca na nich nevzťahuje

DPH. Zlá deklarácia produktového typu pozostáva z nákupu produktu s danou DPH sadzbou a preznačkovanie produktu takým spôsobom, že iná DPH sadzba je aplikovaná. Z rozdielu môže vzniknúť zisk. Zlá deklarácia typu produktu je často prezentovaná páchatelom ako produkcia alebo transformačný proces. Podvodný podnik tvrdí, že kupuje surový materiál a transformuje ho do výsledného produktu, ktorý má rozličnú sadzbu DPH. Z uvedeného môžu nastať dva prípady (Frunza, 2019):

- Ak DPH sadzba zle deklarovaného produktu je vyššia než DPH sadzba originálneho produktu, profit sa realizuje hneď, keď zle deklarovaný produkt je predaný.
- Ak DPH sadzba zle deklarovaného produktu je nižšia než DPH sadzba originálneho produktu, profit sa nerealizuje a trader požaduje vrátenie preplatku DPH z daňového úradu.

2 Cieľ práce

Cieľom tejto diplomovej práce je identifikácia ekonomickej trestnej činnosti v rámci Európskej únie, opis jednotlivých typov trestnej činnosti, ale aj výber invariantov, na základe ktorých je možné ekonometrickým spôsobom odhadnúť rozsah a dopad páchania trestnej činnosti vo vybraných krajinách EÚ.

Na naplnenie tohto cieľa je potrebné venovať pozornosť nasledovným čiastkovým cieľom:

1. Na základe štúdia vedeckej a odbornej literatúry z predmetnej oblasti charakterizovať základné typy ekonomickej trestnej činnosti so zameraním na spoločnosti s ručením obmedzeným.
2. Výber vhodného invariantu, odhadujúceho rozsah trestnej činnosti a zber údajov potrebných na jeho vyčíslenie pre všetky krajiny EÚ.
3. Analýza získaných údajov a interpretácia výsledkov analýz.
4. Opis teoretických, ale aj praktických prínosov práce ako aj prínosov pre odbor Ekonomika a manažment.

3 Metodika práce a metódy skúmania

3.1.1 Spearmanov (poradový) koeficient korelácie

Spearmanov koeficient korelácie slúži na odhad štatistickej závislosti. Keďže ide o neparametrický koeficient, je použiteľný aj tam, kde sa nemôže použiť Pearsonov koeficient korelácie. Ak sa v náhodnom výbere $(X_1, Y_1)', \dots, (X_n, Y_n)'$ nedajú hodnoty náhodných veličín presne určiť, ale sú k dispozícii ich poradie (teda poradie veličín $X_1, \dots, X_n$ a poradie veličín $Y_1, \dots, Y_n$) je vhodné na odhad závislosti použiť Spearmanov poradový koeficient korelácie. Ak sa totiž poradie X -ových a Y -ových veličín „skoro podobá“, hovoríme o istej závislosti medzi hodnotami X_i a Y_i , $i = 1, \dots, n$. Presne to vieme vyjadriť pomocou neparametrického Spearmanovho koeficientu korelácie, tiež nazývaného ako poradový koeficient korelácie.

Majme výber zo spojitého dvojrozmerného rozdelenia $(X_1, Y_1)', \dots, (X_n, Y_n)'$. Hodnoty $X_1, \dots, X_n$ zoradíme podľa veľkosti a určíme sa ich poradie $R_1, \dots, R_n$. Potom sa zoradíme hodnoty $Y_1, \dots, Y_n$ a určíme ich poradie $Q_1, \dots, Q_n$. Neraz sa dvojice $(X_1, Y_1)', \dots, (X_n, Y_n)'$ už vopred zoradujú podľa narastajúcich hodnôt $X_1, \dots, X_n$. V tomto prípade máme rovno $R_i = i$, $i = 1, \dots, n$.

V prípade indukтивной štatistiky Spearmanov koeficient korelácie r_s je definovaný ako výberový koeficient korelácie vypočítaný z dvojíc $(R_1, Q_1)', \dots, (R_n, Q_n)'$.

Platí:

$$r_s = 1 - \frac{6}{n(n^2 - 1)} \sum_{i=1}^n (R_i - Q_i)^2$$

Pričom:

$$r_s = \frac{\sum_{i=1}^n R_i Q_i - n \bar{R} \bar{Q}}{\sqrt{(\sum_{i=1}^n R_i^2 - n \bar{R}^2)(\sum_{i=1}^n Q_i^2 - n \bar{Q}^2)}}$$

Kde:

$$\bar{R} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n R_i = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n i = \frac{n+1}{2}, \quad \bar{Q} = \bar{R},$$

$$\sum_{i=1}^n R_i^2 = \sum_{i=1}^n Q_i^2 = \sum_{i=1}^n i^2 = \frac{n(n+1)(2n+1)}{6},$$

$$\sum_{i=1}^n R_i Q_i = \frac{1}{2} \left(\sum_{i=1}^n R_i^2 + \sum_{i=1}^n Q_i^2 \right) - \frac{1}{2} \sum_{i=1}^n (R_i - Q_i)^2,$$

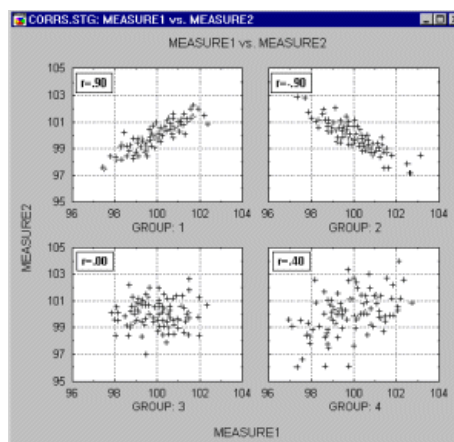
$$= \frac{n(n+1)(2n+1)}{6} - \frac{1}{2} \sum_{i=1}^n (R_i - Q_i)^2.$$

3.1.2 Korelačný diagram

Korelačný diagram (Correlation diagram) je grafický nástroj zobrazenia závislostí dvoch premenných (presnejšie ich korelácie). Ide o tzv. párovanie dvoch premenných. Rozmiestnenie bodov v tomto diagrame zodpovedá jednotlivým dvojiciam premenných, ktoré charakterizujú smer, tvar a tesnosť závislostí medzi týmito dvoma premennými. Na rozptyl bodov v tomto diagrame vplýva aj nepresnosť stanovenia premenných, ktoré ovplyvňujú rad hodnôt. Je potrebné si uvedomiť, že vypovedacia sila diagramu je interferovaná voľbou metrík na osiach. Je dôležité analyzovať stupnice premenných na osiach. Postup korelačného diagramu:

1. Stanovenie X a Y premenných.
2. Zhromaždenie údajov procesu pre identifikáciu premenných v kroku 1.
3. Mapovanie údajov.
4. Pozorovanie mapovaných údajov, či je vzťah medzi premennými.

Nasledujúci Obr. 6 znázorňuje príklady korelačných diagramov.

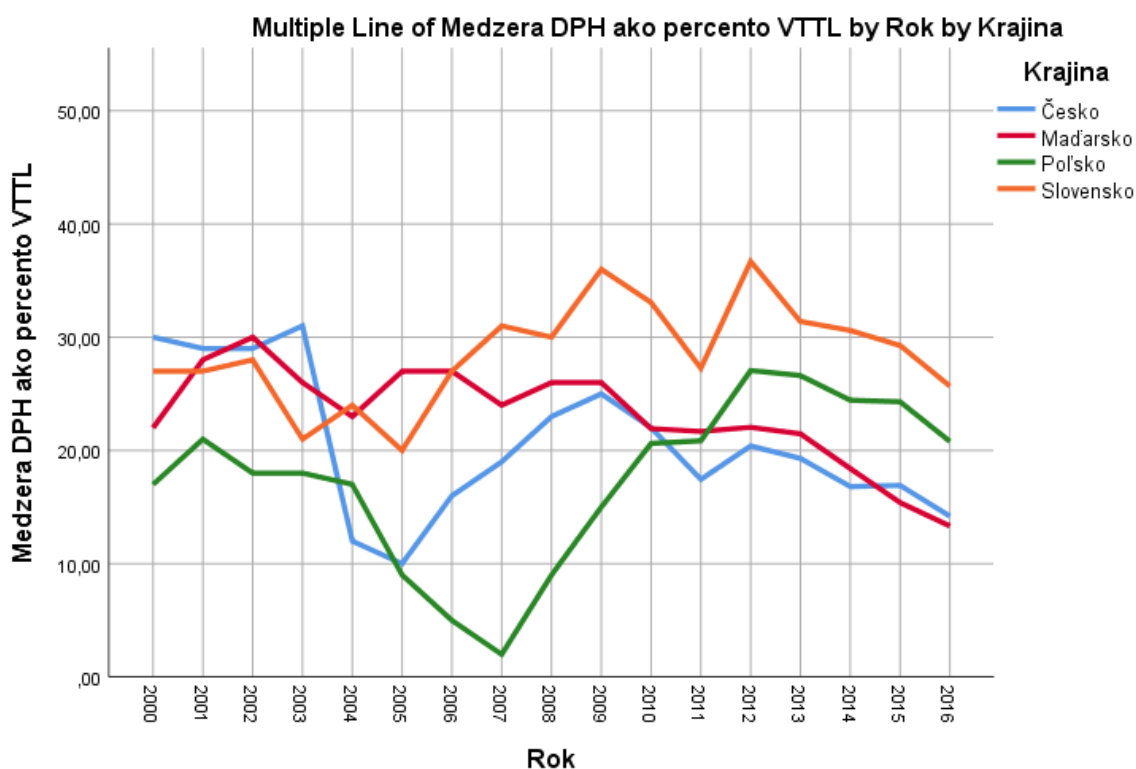
Obr. 6 Korelačné diagramy

Zdroj: vlastné spracovanie

4 Výsledky práce

V roku 2018 vyšla správa Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States: 2018 Final Report (Bizottság, 2018), ktorá stanovuje hodnoty medzery DPH pre 28 štátov EU.

Hodnoty medzery DPH ako percento VTTL pre krajiny Vyšehradskej štvorky od roku 2000 do roku 2016 sú prezentované na nasledovnom grafe (Obr. 7).

Obr. 7 Medzera DPH podľa rokov

Zdroj: vlastné spracovanie

Vysvetľovanú premennú v závislosti od času predstavuje parameter Veľkosť medzery DPH ako percento VTTL. Medzera DPH, ktorá je podrobne opísaná v tejto správe, sa týka rozdielu medzi očakávanými a skutočnými príjmami z DPH a predstavujú rozdiel hlavne spôsobený podvodmi a únikmi. Rozdiel DPH zahŕňa aj stratu DPH spôsobenú napríklad platobnou neschopnosťou, bankrotmi, administratívnymi chybami a daňovou optimalizáciou. Je definovaný ako rozdiel medzi sumou vybranej DPH a VTTL z anglického

(VAT Total Tax Liability), čo predstavuje celkovú daňovú zodpovednosť podľa daňového práva. Rozdiel DPH by mohol byť vyjadrený v absolútnom alebo relatívnom vyjadrení, ako pomer VTTL alebo DPH. V novších správach ako aj v tejto práci sa už vyskytuje Medzera DPH spravidla ako percento VTTL.

Medzera DPH meraná v práci bola odhadnutá na základe rovnakej metodiky ako v predtým uvedených štúdiách DPH medzier. Rozdiel DPH je definovaný ako rozdiel medzi celkovou daňovou povinnosťou DPH (VTTL), niekedy tiež známou ako celková teoretická zodpovednosť DPH a sumou skutočne vybranej DPH. VTTL vypočítavame prístupom „zhora nadol“ odvodením očakávaného záväzku DPH z pozorovaných údajov národných účtov, ako sú tabuľky dodávok a použitia (SUT). Odhaduje sa najmä zodpovednosť za DPH v prípade konečných výdavkov domácností, vlád a neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam NISD ďalej za neodpočítateľnú DPH z medzispotreby priemyselných odvetví oslobodených od dane; a DPH z Tvorby hrubého fixného kapitálu oslobodených sektorov. Taktiež berieme do úvahy daňové predpisy špecifické pre jednotlivé krajiny, ako sú výnimky pre malé podniky v rámci sadzieb DPH (ak sa uplatňujú); neodpočítateľné podnikové výdavky napr. na potraviny, nápoje a ubytovanie; a obmedzenia odpočítania DPH pri prenájatých automobiloch.

Hoci takýchto správ v minulosti už bolo niekoľko, táto správa je prvá, ktorá obsahuje ekonometrickú analýzu faktorov ktoré vplyvajú na medzeru DPH. Keďže používajú údaje iba za posledný päť rokov pre jednotlivé krajiny používajú regresný model pre panelové dáta a dávajú všetky štáty dokopy. Presnosť modelu na základe koeficientu determinácie im vyšla 0,259. V tejto diplomovej práci sme sa preto rozhodli takýto prístup modifikovať. Na odhad závislostí sme použili Spearmanov koeficient korelácie, získali sme viac údajov, čo nám umožnilo analyzovať každú krajinu osobitne a nie iba EU ako celok.

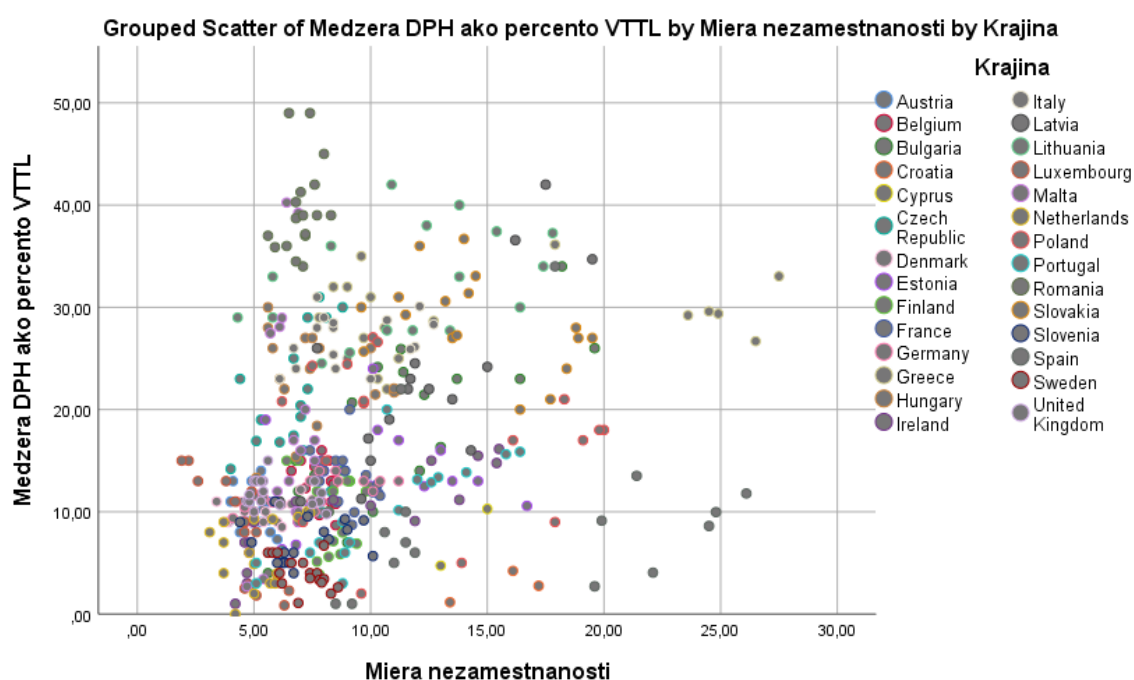
Na základe Spearmanovho poradového koeficientu korelácie sme mohli porovnávať vplyv tých istých charakteristík, ktoré boli použité v ekonometrickom modeli v štúdií, ale keďže sme mali viac údajov tak sme to mohli aplikovať pre každý štát osobitne. Plus aj pri celkovom hodnotení vplyvu sme mali viac údajov takže nám viac parametrov vyšlo štatisticky významných na hladine 5% oproti vyššie spomenutej štúdií.

Premenné, ktorých vplyv sme porovnávali sa dajú rozdeliť do niekoľkých skupín:

1. **základné makroekonomické parametre:** miera nezamestnanosti (Obr. 8), veľkosť populácie (Obr. 9), HDP per capita (Obr. 10),

2. **sektorová štruktúra ekonomiky krajiny:** veľkosť odvedenej DPH u vybraných sektorov, ktoré sa najviac podieľajú na tvorbe DPH (Obr. 11),
3. **kvalita vládnutia:** svetová banka stanovila 6 ukazovateľov na základe ktorých meria úroveň štátnej správy v jednotlivých krajinách.

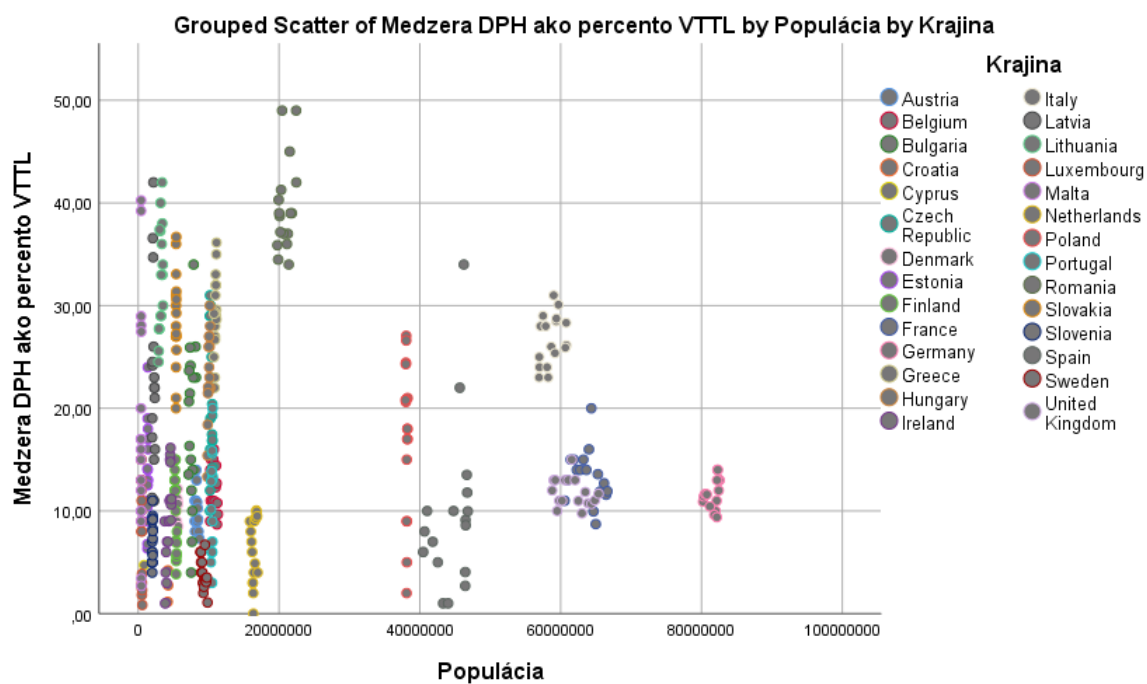
Všetky zvolené ukazovatele boli prebraté z ekonometrickej analýzy vyššie spomínanej štúdie. Niektoré ukazovatele sme neprebrali, keďže bolo problematické sa dostať k údajom tohto typu respektíve boli stanovené autorom štúdie a inde nepublikované. Ostatné hodnoty ukazovateľov pochádzajú z Eurostatu alebo databázy svetovej banky.

Obr. 8 Medzera DPH podľa miery nezamestnanosti v krajinách

Zdroj: vlastné spracovanie

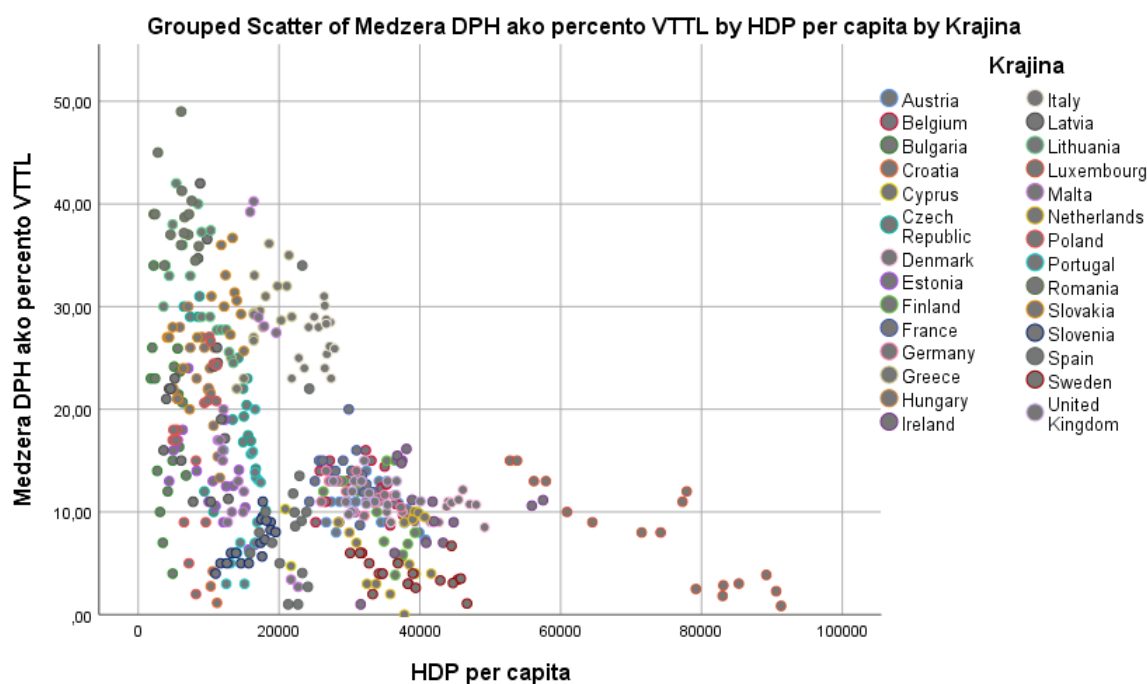
Jednotlivé krajiny sú v korelačnom diagrame rozlíšené farebne. To nám dovoľuje sledovať vývoj vysvetľovaných premenných v každej krajine zvlášť, ale aj medzi krajinami párovým porovnávaním, či ako súčasť celku.

Obr. 9 Medzera DPH podľa populácie

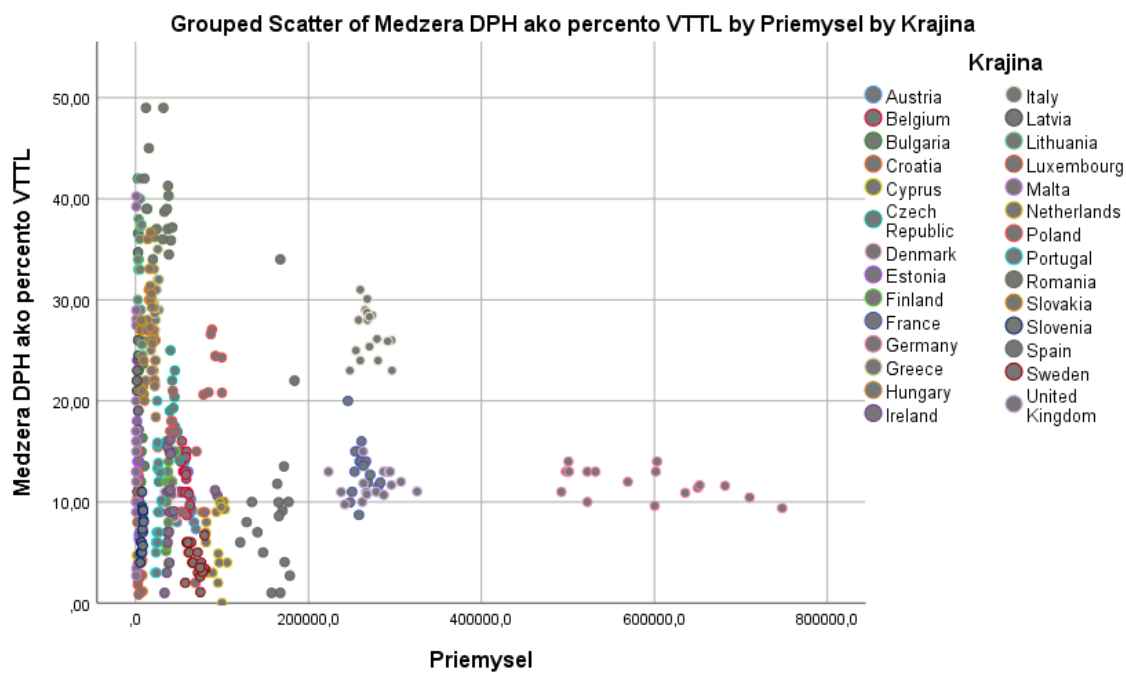
Zdroj: vlastné spracovanie

Úsečkovitý tvar jednotlivých hodnôt je spôsobený tým, že zmeny populácie za sledované obdobie nezaznamenali významné rozdiely.

Obr. 10 Medzera DPH per capita podľa krajín

Zdroj: vlastné spracovanie

Obr. 11 Medzera DPH podľa priemyslu

Zdroj: vlastné spracovanie

Pri nami vykonanej analýze sme použili Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States, ktoré vyšli v rokoch 2013, 2016 a 2018 a zostrojili tabuľku charakterizujúcu hodnoty medzery DPH od 2000 do 2016 (Tab. 1).

Tab. 1 Hodnoty medzery DPH

	Rok																
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Austria	9	11	8	11	11	11	14	13	13	9	9	11	9	10	9	8	7
Belgium	9	14	11	15	13	13	13	11	15	16	11	12	14	13	9	11	10
Bulgaria	23	26	34	23	14	10	7	12	4	15	24	26	21	16	24	21	14
Croatia															3	4	1
Cyprus																10	5
Czech Republic	30	29	29	31	12	10	16	19	23	25	22	17	20	19	17	17	14
Denmark	11	11	10	9	10	9	9	9	11	9	11	11	11	12	11	11	9
Estonia	13	16	17	18	24	14	11	9	19	13	11	13	13	14	10	6	7
Finland	12	13	13	13	14	12	12	15	15	10	7	4	5	6	6	7	8
France	11	13	15	15	14	14	15	14	16	20	10	9	14	12	13	12	12
Germany	11	14	13	13	13	13	12	14	13	10	10	11	11	12	12	10	9
Greece	25	22	23	27	28	31	32	32	29	35	29	36	30	33	27	29	29
Hungary	22	28	30	26	23	27	27	24	26	26	22	22	22	21	18	15	13
Ireland	9	1	4	6	3	7	7	9	11	15	15	15	16	11	9	11	11
Italy	23	25	24	28	29	28	24	23	26	31	25	28	29	30	28	26	26
Latvia	16	21	22	22	23	15	11	11	26	42	35	37	24	25	19	17	11
Lithuania	30	34	33	38	42	36	33	29	29	40	37	37	28	28	28	26	25
Luxembourg	15	15	13	13	10	9	8	11	12	8	3	3	2	3	4	2	1
Malta	17	17	16	15	20	9	10	13	12	10	39	40	29	28	27	3	3
Netherlands	9	8	7	6	3	3	2	0	4	9	5	9	9	10	10	9	4
Poland	17	21	18	18	17	9	5	2	9	15	21	21	27	27	24	24	21
Portugal	3	5	6	6	7	3	6	7	9	20	13	13	16	16	14	13	10
Romania	42	49	39	39	45	34	37	36	37	49	41	37	39	39	40	34	36
Slovakia	27	27	28	21	24	20	27	31	30	36	33	27	37	31	31	29	26
Slovenia	4	5	5	6	6	5	5	7	9	11	10	7	9	6	9	8	8
Spain	6	8	10	7	5	1	1	10	22	34	9	14	10	12	9	4	3
Sweden	6	6	6	5	4	4	5	4	3	2	3	3	7	3	3	4	1
United Kingdom	12	13	13	10	11	11	13	13	15	13	11	10	12	11	11	11	12

Zdroj: vlastné spracovanie

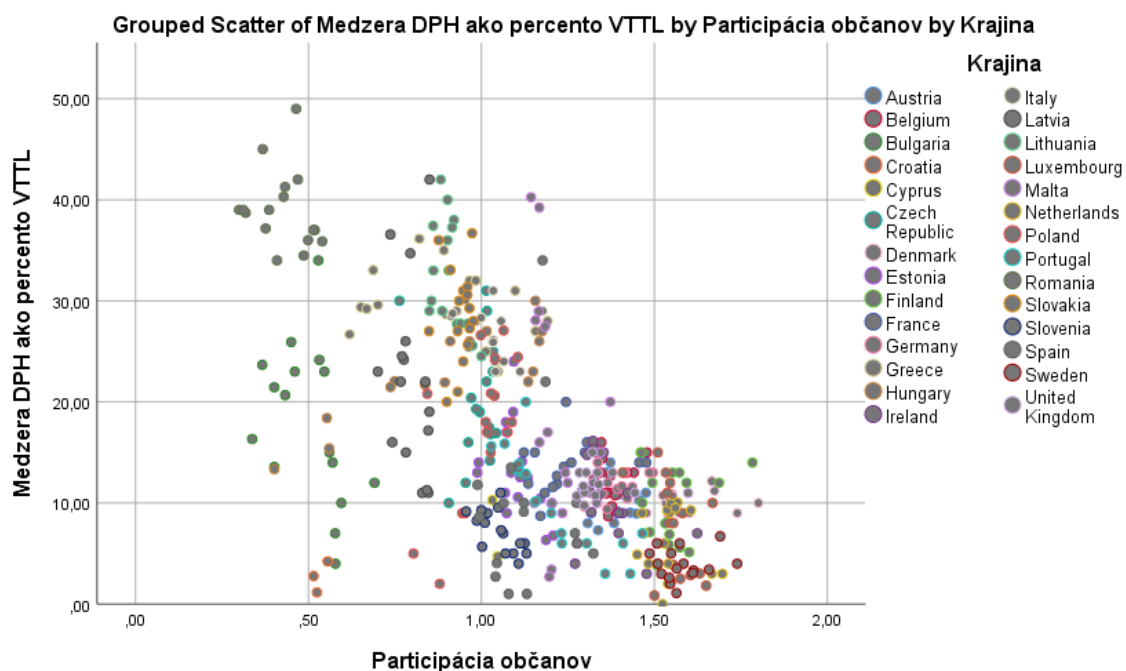
V osobitne.ekonometrickej štúdií bol použitý iba jediný ukazovateľ kvality vládnutia, ktorý bol zložený zo 6 samostatných ukazovateľov zameraných na jednotlivé aspekty kvality vládnutia. Vzhľadom nato, že sme mali k dispozícii rozsiahlejšiu vzorku, v ďalšom budeme analyzovať všetky spomínaných 6 ukazovateľov

Projekt Worldwide Governance Indicators (WGI) uvádza celkový a individuálne ukazovatele kvality vládnutia pre viac ako 200 krajín a území v období 1996 - 2017 pre šesť dimenzií vládnutia:

1. **Participácia občanov** - Participácia občanov predstavuje vnímanie miery, do akej sú občania krajiny schopní zúčastniť sa na výbere svojej vlády, ako aj slobody prejavu, slobody združovania a prejavu, sloboda médií (Tab. 2, Obr. 12).

Tab. 2 Hodnoty participácie občanov

Participácia občanov	Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance	N
Bulgaria	-0,558	0,201	-2,514	,025 ^c	16
Hungary	0,830	0,104	5,558	,000 ^c	16
Lithuania	-0,521	0,238	-2,286	,038 ^c	16
Portugal	-0,880	0,064	-6,945	,000 ^c	16
Slovenia	-0,663	0,138	-3,311	,005 ^c	16
Total	-0,631	0,034	-16,670	,000 ^c	421

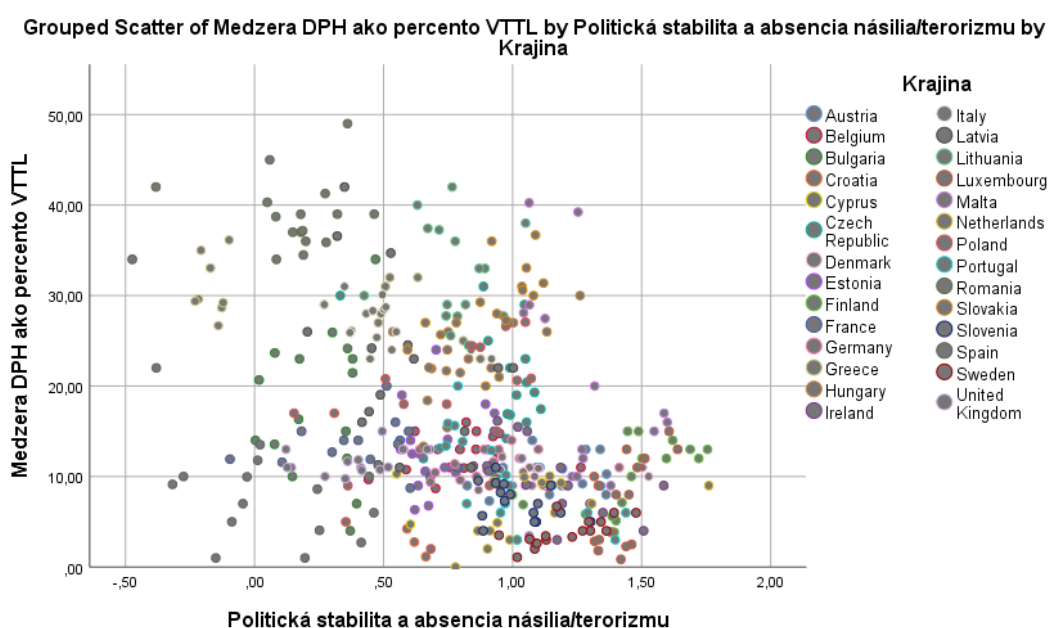
Obr. 12 DPH podľa participácie občanov v krajinách

Zdroj: vlastné spracovanie

2. **Politická stabilita a absencia násilia** - Politická stabilita a absencia násilia / terorizmus meria vnímanie pravdepodobnosti politickej nestability a / alebo politicky motivovaného násilia vrátane terorizmu (Tab. 3, Obr. 13).

Tab. 3 Hodnoty politickej stability a absencie násilia

Politická stabilita	Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance	N
Finland	0,685	0,087	3,522	,003 ^c	16
Hungary	0,624	0,200	2,991	,010 ^c	16
Ireland	-0,695	0,075	-3,618	,003 ^c	16
Luxembourg	0,513	0,218	2,233	,042 ^c	16
Netherlands	0,557	0,173	2,510	,025 ^c	16
Poland	0,548	0,156	2,453	,028 ^c	16
Portugal	-0,823	0,048	-5,416	,000 ^c	16
Slovakia	0,689	0,129	3,555	,003 ^c	16
Sweden	0,749	0,104	4,228	,001 ^c	16
United Kingdom	0,442	0,212	1,843	,087 ^c	16
Total	-0,400	0,043	-8,933	,000 ^c	421

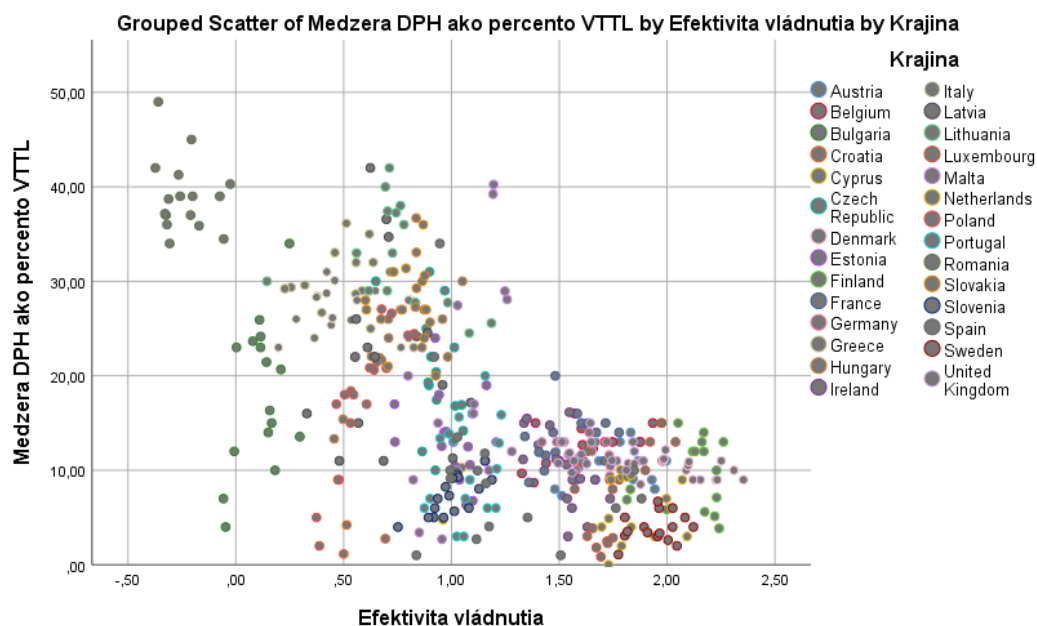
Obr. 13 DPH podľa politickej stability a absencie násilia/terorizmu v krajinách

Zdroj: vlastné spracovanie

3. **Efektivita vládnutia** - Efektivita vládnutia zachytáva vnímanie kvality verejných služieb, kvality štátnej služby a miery jej nezávislosti od politických tlakov, kvality tvorby a vykonávania politiky a dôveryhodnosti záväzku vlády voči takýmto politikám (Tab. 4, Obr. 14).

Tab. 4 Hodnoty efektivity vládnutia

Efektivita vládnutia	Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance	N
Estonia	-0,500	0,259	-2,162	,048 ^c	16
Hungary	0,776	0,139	4,609	,000 ^c	16
Ireland	-0,647	0,147	-3,171	,007 ^c	16
Lithuania	-0,524	0,231	-2,304	,037 ^c	16
Poland	0,901	0,037	7,749	,000 ^c	16
Slovenia	0,737	0,124	4,074	,001 ^c	16
Total	-0,615	0,034	-15,982	,000 ^c	421

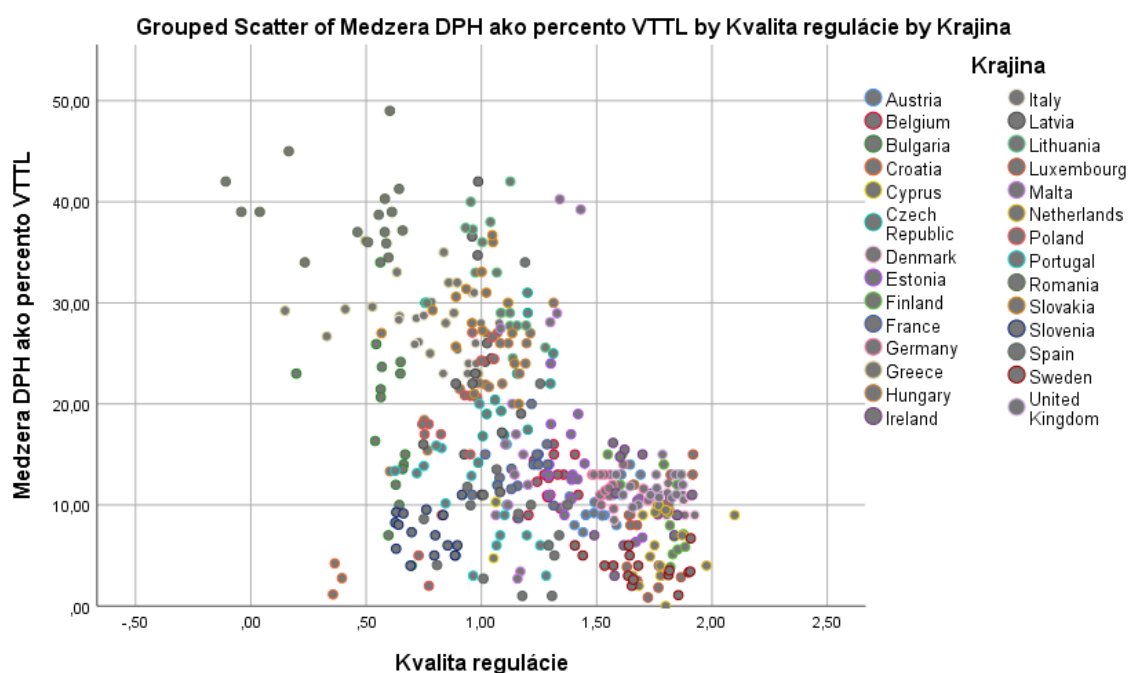
Obr. 14 DPH podľa efektivity vládnutia v krajinách

Zdroj: vlastné spracovanie

4. **Kvalita regulácie** - Kvalita regulácie zachytáva vnímanie schopnosti vlády formulovať a implementovať zdravé politiky a nariadenia, ktoré umožňujú a podporujú rozvoj súkromného sektora (Tab. 5, Obr. 15).

Tab. 5 Hodnoty kvality regulácie

Kvalita regulácie	Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance	N
Austria	0,645	0,201	3,154	,007 ^c	16
Bulgaria	-0,524	0,173	-2,301	,037 ^c	16
Hungary	0,855	0,099	6,158	,000 ^c	16
Lithuania	-0,629	0,189	-3,026	,009 ^c	16
Poland	0,704	0,126	3,714	,002 ^c	16
Portugal	-0,705	0,125	-3,715	,002 ^c	16
Total	-0,509	0,041	-12,100	,000 ^c	421

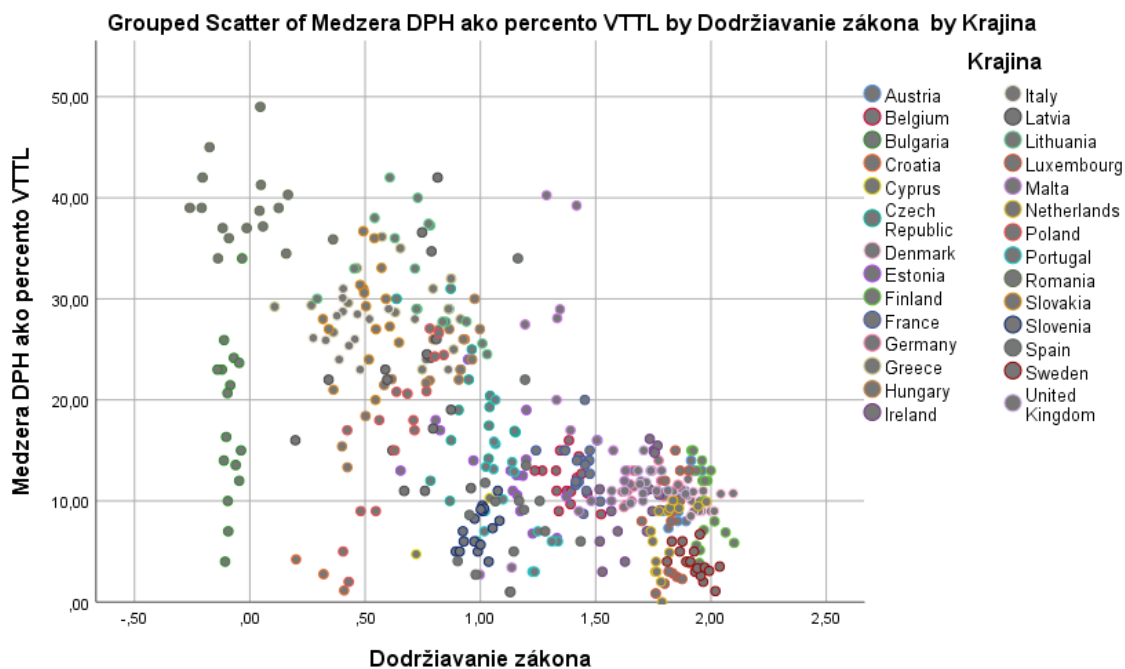
Obr. 15 Medzera DPH podľa kvality regulácie v krajinách

Zdroj: vlastné spracovanie

5. **Dodržiavanie zákona** - Dodržiavanie zákona zachytáva vnímanie toho, do akej miery majú zodpovední dôveru ľudí a ako dodržiavajú pravidlá spoločnosti, ide tiež o kvalitu presadzovania zmlúv a vlastníckych práv, dôveryhodnosť polície a súdov, ako aj pravdepodobnosť výskytu trestných činov a násilia (Tab. 6, Obr. 16).

Tab. 6 Hodnoty dodržiavania zákona

Dodržiavanie zákona	Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance	N
Estonia	-0,587	0,208	-2,714	,017 ^c	16
Hungary	0,863	0,089	6,405	,000 ^c	16
Ireland	0,530	0,181	2,340	,035 ^c	16
Lithuania	-0,629	0,198	-3,026	,009 ^c	16
Netherlands	0,550	0,185	2,462	,027 ^c	16
Poland	0,875	0,056	6,778	,000 ^c	16
Slovenia	0,497	0,214	2,145	,050 ^c	16
Sweden	-0,641	0,123	-3,125	,007 ^c	16
Total	-0,621	0,035	-16,218	,000 ^c	421

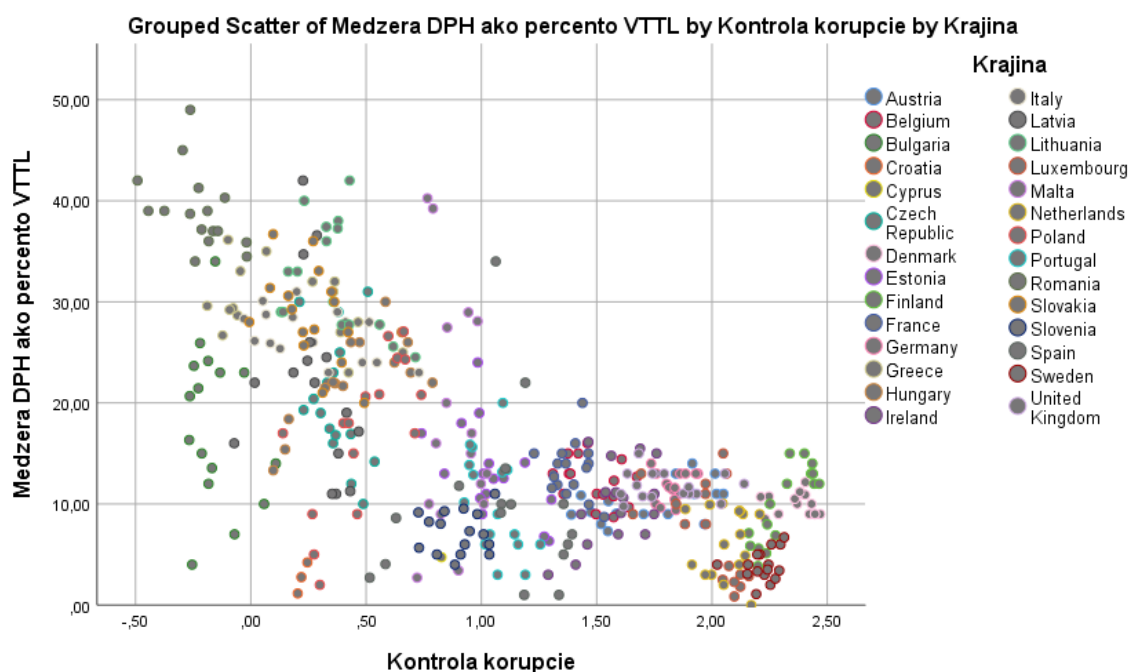
Obr. 16 Medzera DPH podľa dodržiavania zákona v krajinách

Zdroj: vlastné spracovanie

6. **Kontrola korupcie** - Kontrola korupcie predstavuje vnímanie miery, do akej je verejná moc vykonávaná pre súkromný prospech, vrátane drobných ale aj veľkých foriem korupcie, ako aj „zneužívanie“ štátnej moci elitami a ich súkromnými záujmami (Tab. 7, Obr. 17).

Tab. 7 Hodnoty kontroly korupcie

Kontrola korupcie	Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance	N
Austria	0,520	0,173	2,280	,039 ^c	16
Estonia	-0,636	0,149	-3,082	,008 ^c	16
Finland	0,749	0,095	4,228	,001 ^c	16
Hungary	0,698	0,185	3,649	,003 ^c	16
Luxembourg	-0,611	0,148	-2,889	,012 ^c	16
Poland	0,679	0,124	3,465	,004 ^c	16
Romania	-0,598	0,166	-2,791	,014 ^c	16
Total	-0,662	0,032	-18,103	,000 ^c	421

Obr. 17 Medzera DPH podľa kontroly korupcie v krajinách

Zdroj: vlastné spracovanie

Tieto agregované ukazovatele kombinujú názory veľkého počtu respondentov prieskumu podnikov, občanov a expertov v priemyselných a rozvojových krajinách. Sú založené na viac ako 30 individuálnych zdrojoch údajov vytvorených rôznymi inštitúciami prieskumu, think-tanky, mimovládnyimi organizáciami, medzinárodnými organizáciami a spoločnosťami súkromného sektora.

5 Diskusia

Hlavným rozdielom medzi spomínanou správou Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States: 2018 Final Report a nami vykonanými analýzami spočíva v tom, že sme testovali vplyv jednotlivých ukazovateľov na medzeru DPH nielen pre celú EÚ, ako to bolo vykonané v predmetnej štúdii, ale aj pre každú krajinu zvlášť. Motiváciou nášho výskumu bola snaha zistiť ako sa mení vplyv jednotlivých vybraných ukazovateľov na medzeru DPH v jednotlivých krajinách EÚ a to napriek tomu, že sa od seba odlišujú sadzbami DPH, politikou, riadením štátnej správy, atď. Zatiaľ čo v spomínanej štúdii vykonaná ekonometrická analýza zameraná na odhad závislosti používala modely s fixnými efektami, ktoré mali koeficient determinácie od 0,188 po 0,38, v našej štúdii sme analyzovali vplyv každého parametra zvlášť. Rozdiel spočíva aj v tom, že sme použili neparametrický Spearmanov koeficient korelácie. V jednotlivých tabuľkách opisujúcich hodnoty Spearmanovho koeficientu korelácie sú prezentované iba hodnoty pre tie krajiny, pri ktorých bola dosiahnutá štatistická signifikancia odhadnutých hodnôt predmetného poradového korelačného koeficientu. To spôsobilo, že jednotlivé tabuľky majú rôzny počet riadkov. Z tohto dôvodu pre niektoré krajiny nie je možné zostaviť kompletný prehľad vplyvu posudzovaných parametrov na medzeru DPH.

Zatiaľ čo v teoretickej časti práce sme opísali niektoré typy ekonomickej trestnej činnosti so zameraním na spoločnosti s ručením obmedzeným, v analytickej časti práce mám údaje o podieloch vplyvu spoločností s ručením obmedzeným na medzeru DPH neboli dostupné. Preto sme náš výskum rozšírili na všetky typy podnikateľských subjektov a naša analýza sa v ďalšom sústredila na porovnávanie jednotlivých medzier DPH pre jednotlivé členské krajiny EÚ.

Špeciálne sme sa sústredili na vplyv kvality vládnutia na spomínanú medzeru DPH. Ide o šesť ukazovateľov, ktoré svetová banka hodnotí ako základné invarianty pôsobenia vlády. V spomínanej štúdii, z ktorej sme čerpali zdroje, bol hodnotený jediný ukazovateľ kvality vládnutia vo vzťahu k medzere DPH.

V tejto diplomovej práci sme posúdili všetkých 6 základných ukazovateľov kvality vládnutia determinovaných svetovou bankou a ich párové poradové korelácie s medzerou DPH pre jednotlivé krajiny EÚ. Interpretácia výsledkov takto získaných analýz hlavne v prípade relatívne vysokých hodnôt koeficientov korelácie predstavuje pre tú ktorú krajinu EÚ podnet na elimináciu tých faktorov, ktoré na základe získaných výsledkov nepriaznivo

vplývajú na zväčšovanie medzery DPH. Z pohľadu spoločnosti s ručením obmedzeným, ale aj iných podnikateľských subjektov môžu nami vykonané analýzy dopomôcť hlavne v oblasti cezhraničných vzťahov vo vnútri EÚ. Na základe separátnych analýz pre jednotlivé krajiny je možné determinovať faktory, ktoré významným spôsobom v tej ktorej krajine ovplyvňujú medzeru DPH a teda pre predmetné krajiny znamenajú väčšie riziko stretu s nelegálnou ekonomickou trestnou činnosťou.

Záver

Ekonomická trestná činnosť je nešvárom, ktorý sužoval čestne podnikajúce ekonomické subjekty od nepamäti. Aj v súčasnosti je spomínaná trestná činnosť stále páchaná, o čom svedčia rôzne zistenia orgánov činných v trestnom konaní. Kreativita a nápaditosť kriminálnikov v ekonomickej oblasti nepozná hraníc a preto je potrebné dôsledne analyzovať možné prejavy, ale aj dopady spomínanej trestnej činnosti. Spôsobov ako ju páchať je veľké množstvo. Spravidla sa neodhaľujú ľahko a ešte ťažšie sa ich pôsobnosť dá exaktnými metódami dokázať.

V teoretickej časti tejto diplomovej práce sme sa sústredili na opis, až akúsi typológiu jednotlivých ekonomických trestných činností so zvláštnym zameraním na tie činnosti, ktoré sa priamo či nepriamo dotýkajú pôsobnosti spoločností s ručením obmedzeným.

V analytickej časti práce sme sa sústredili na jeden s možných invariantov, ktoré z istého pohľadu veľmi exaktným spôsobom determinujú existenciu tzv. šedej ekonomiky, t.j. medzera DPH. Medzeru DPH môžeme teda interpretovať ako podiel DPH, ktorý sa nedosiahol práve z dôvodu prebiehajúcej ekonomickej trestnej činnosti konkrétnej krajiny EÚ.

Pri hodnotení spomínaného ukazovateľa sme vychádzali zo správy Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States: 2018 Final Report, avšak na hodnotenie vplyvov jednotlivých faktorov na spomínaný ukazovateľ sme použili väčšie množstvo údajov získaných z Eurostatu a teda sme mohli vyhodnocovať predmetné vplyvy pre každú krajinu zvlášť. Ďalším rozdielom oproti spomínanej štúdii bola skutočnosť, že na odhad závislostí bol použitý neparametrický Spearmanov poradový koeficient korelácie. Takouto modifikáciou sme získali v mnohých prípadoch vyšší koeficient determinácie, ale aj väčšie množstvo signifikantných štatistických výsledkov.

Prínosom tejto diplomovej práce z pohľadu vedeckého bolo práve použitie spomínaného neparametrického Spearmanovho poradového koeficientu korelácie. Prínosom bolo tiež rozšírenie jednotlivých údajov až na obdobie 17 rokov.

Z hľadiska praktického prínosu tejto práce ide o poskytnutie exaktného hodnotenia prebiehajúcej ekonomickej trestnej činnosti v jednotlivých krajinách EÚ. Navyše pre každú krajinu sú vykonané párové korelácie opisujúce vplyv základných ukazovateľov na spomínanú medzeru DPH. Pre slovenské podnikateľské subjekty spomínaná analýza

predstavuje možnosť odhadu rizika možného kontaktu s ekonomickou trestnou činnosťou v prípade záujmu o medzinárodné kontakty v rámci EÚ.

Prínos pre odbor Ekonomika a manažment spočíva v tom, že absolventi štúdia tohto odboru by mali mať predstavu o jednotlivých typoch ekonomickej trestnej činnosti, aby sa takýchto činnosti mohli sami vyvarovať a aby mohli znížiť riziko, že spomínaná trestná činnosť iných subjektov negatívne ovplyvní rozvoj ich spoločností.

Zoznam použitej literatúry

- Bizottság, E. (2018). „*Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States: 2018 Final Report*. TAXUD/2015/CC/131. European Commission.
- Barbone, L., Belkindas, M., Bettendorf L., Bird R., Bonch-Osmolovskiy, M., Smart, M. (2013), Study to quantify and analyse the VAT Gap in the EU-27 Member States, Final Report of project TAXUD/2012/DE/316.
- Barker, K. J., D'amato, J., & Sheridon, P. (2008). Credit card fraud: awareness and prevention. *Journal of financial crime*, 15(4), 398-410.
- Fokuoh Ampratwum, E. (2009). Advance fee fraud “419” and investor confidence in the economies of sub-Saharan African (SSA). *Journal of Financial Crime*, 16(1), 67-79.
- Frunza, M. C. (2019). *Value Added Tax Fraud*. Routledge.
- Gilsinan, J. F., Millar, J., Seitz, N., Fisher, J., Harshman, E., Islam, M., & Yeager, F. (2008). The role of private sector organizations in the control and policing of serious financial crime and abuse. *Journal of Financial Crime*, 15(2), 111-123.
- Gottschalk, P. (2014). *Financial Crime and Knowledge Workers: An Empirical Study of Defense Lawyers and White-Collar Criminals*. Springer.
- Heissner, S. (2015). Managing business integrity. *Management for Professionals*.
- Henning, J. (2009). Perspectives on financial crimes in Roman-Dutch law: Bribery, fraud and the general crime of falsity (falsiteyt). *Journal of Financial Crime*, 16(4), 295-304.
- Higgins, G. E., “Tad” Hughes, T., Ricketts, M. L., & Wolfe, S. E. (2008). Identity theft complaints: Exploring the state-level correlates. *Journal of Financial Crime*, 15(3), 295-307.
- Hill C., *Journal of Financial Crime* 15(4) (2008) 444-448
- Hofmann, P. (2008). Handbuch Anti-Fraud-Management, Bilanzbetrug erkennen–vorbeugen–bekämpfen [Manual for anti-fraud management, detect–prevent–fight balance sheet fraud]. Berlin: Erich Schmidt Verlag GmbH.
- Chang, J. J. (2008). An analysis of advance fee fraud on the internet. *Journal of Financial Crime*, 15(1), 71-81.
- Cheng, H., & Ma, L. (2009). White collar crime and the criminal justice system: Government response to bank fraud and corruption in China. *Journal of Financial Crime*, 16(2), 166-179.

INTERPOL (2009). OASIS Africa (Fact Sheet, COM/FS/2009-06/GI-06). Lyon: INTERPOL

Laudon, K.C. and Laudon, J.P. (2010), *Management Information Systems: Managing the Digital Firm*, 11th ed., Pearson Education, London.

Lesch, W. C., & Byars, B. (2008). Consumer insurance fraud in the US property-casualty industry. *Journal of Financial Crime*, 15(4), 411-431.

Linn, C. J. (2009). The way we live now: the case for mandating fraud reporting by persons involved in real estate closings and settlements. *Journal of Financial Crime*, 16(1), 7-27.

Miri-Lavassani, K., Kumar, V., Movahedi, B., and Kumar, U. (2009). “Developing an Identity Measurement Model: A Factor Analysis Approach, *Journal of Financial Crime*, 16 (4), 364–386

Muhtaseb, M. R., & Chun “Sylvia” Yang, C. (2008). Portraits of five hedge fund fraud cases. *Journal of Financial Crime*, 15(2), 179-213.

Olalekan Yusuf, T., & Rasheed Babalola, A. (2009). Control of insurance fraud in Nigeria: an exploratory study (case study). *Journal of Financial Crime*, 16(4), 418-435.

Peltier-Rivest, D. (2009). An analysis of the victims of occupational fraud: a Canadian perspective. *Journal of Financial Crime*, 16(1), 60-66.

Pickett, K. H. S. and Pickett, J. M. (2002). *Financial Crime Investigation and Control*. New York: John Wiley & Sons.

Zákon, N. R. (2005). SR č. 300/2005 Z. z. *Trestný zákon*.

Økokrim (2008). Annual Report 2007, Norwegian National Authority for Investigation and Prosecution of Economic and Environmental Crime, Oslo, Norway.